

הישיבה השלוש-מאות-ושישים של הכנסת השישית

יום רביעי, י"ח טבת תשכ"ט (8 ינואר 1969)
ירושלים, הכנסת, שעה 11.33

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מוזכר הכנסת ח. ליאור:
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום הונח על שולחן הכנסת: לוח הדיונים בחוק התקציב לשנת 1969/70.

הז"ר י. סרלין:
הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה ימסור לנו מוזכר הכנסת הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. הצעה לסדר-היום

הוראות החשיפה הקרובות

חשיפה – בזה אין כל פלא. שהסוחר הוא בעד חשיפה – גם בזה אין פלא. שהצרכן הוא בעד חשיפה – זה ברור: ככל שהוא מוצא יתר סחורה בחנויות, מכל מיני ארצות ומכל מיני סוגים ומינים – יותר נוח לו לצרכן. הכלכלנים גם הם בעד החשיפה, ואמרתו מקודם ששום איש כלכלה הגון אינו יכול להיות נגדה. לא ייתכן להיות בחממה מלאכותית, כשיש מכסי מגן כאלה שהמדינה סוגרה בתוך עצמה ואין לה כל "free intercourse", כל חליפין של סחר פתוחים או חפשיים עם ארצות אחרות. אמנם רוצה אני לומר: אינני יכול להדהות עם הדברים ששמעתי. לפני שבועות אחדים קראתי פירסום של פרופסורים מן האוניברסיטה; הם אומרים שצריך לתת כמה שנים סובסידיה, ולהביא לדי שערך של שש לירות לדולר, ואחר-כך, מי שיתקיים – יתקיים, ומי שימות – ימות. אינני חושב שתיאוריה כזאת, שהיא נכונה במעבדה, יכולה לשמש לביצוע מדיניות כלכלית על-ידי השר ועל-ידי הממשלה. כי יש כל מיני בעיות אחרות. אי-אפשר להשוות את תוצרת פרי ההדר עם תוצרת הטקסטיל או עם "אל על", שנדמה לי שיכולה לקיים את התעופה שלה ביעילות אף בפחות משלוש לירות. יש קריטריונים שונים לגבי הצרכים השונים של המדינה. ואף-על-פי שמצויין היה אילו אפשר היה להכניס אותה "Self stabilizer", מנגנון של ייצוב עצמי בתוך המשק, הרי עדיין לא הומצא הדבר. שיטה זו דומה לרופא שאומד לחולה שבא אליו עם זולת: אין לי שום תרופה לגולת. אבל אם תעמוד בחוץ, חשוף לקור ולגשם, ותקבל דלקת ריאות – יש לי תרופה אנטיביוטיקה מצויינת נגד דלקת ריאות. כך, לדעתי, אי-אפשר לטפל בענייני התעשייה, ומן ההכרח למצוא הסדרים מתאימים לכל שלבי ההתפתחות. אומר מלה לגבי הסכמת התעשייה לחשיפה. אנשי התעשייה, אשר אתם באתי במגע, כולם או ברובם, מסכימים לחשיפה. אלא מהו כל אחד מסכים שהחשיפה תיעשה אצל חברו. כל אנשי הטקסטיל מסכימים שהחשיפה תיעשה כענף המתכת, ואנשי ענף העור מסכימים שהחשיפה תיעשה כענף אחר של התעשייה. אבל כאשר באים לטפל בחשיפה כענף המיוחד של התעשיין – הוא מסכים לכך כהנאי הבא: אם חושב הוא כי נחוצים לו 50% כדי להגן על תוצרתו, יסכים לחשיפה אם יתנו

הז"ר י. סרלין:
אנו עוברים לסעיף י"ג בסדר-היום: הצעות לסדר-היום. ראשונה, הצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת שטרן על הנושא: הוראות החשיפה הקרובות. רשות הדיבור לחברי-הכנסת שטרן.

מרכז חיים שטרן (גח"ל):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הכותרת של ההצעה: "הוראות החשיפה הקרובות", איננה עוד מתאימה כל-כך, מפני שבינתיים ההוראות מתרחקות יותר ויותר; הן נכנסו לביצוע בסוף שנת 1968 ובינואר 1969. אבל היתה לכך סיבה. ונעים לי בתחילת דברי לברך את כבוד שר האוצר, המסחר והתעשייה, על הניתוח המוצלח שעבר, ועל שהוא נמצא בינינו בריא וחזק אחרי שהוכיח את כוחו בתקציב הכבד והקשה שהביא אתמול לפני הכנסת. ברוך רופא חולים.

מניתוח השר יורשה נא לי לעבור לניתוח התעשייה על-ידי כבוד השר, ולדבר על נושא החשיפה שהוא למעשה בעיית ניתוח, אמנם לא ניתוח בבת-אחת אלא ניתוח לסירוגין של התעשייה הישראלית, כדי להביאה לדי כושר התחרות מעולה יותר.

יש אמרה ידועה של מדינאי אמריקני, לנסינג, שאמר פעם: "שום מדינאי הגון אינו יכול להרשות לעצמו שלא להיות ציוני". יכול הייתי לומר ששום איש כלכלה הגון אינו יכול להרשות לעצמו שלא להיות בעד חשיפה. ולא מפני שהיום דבר זה "פשוט", מתאים; יש רוח-זמן לכל דבר. אלא מפני שבאמת מוצדק הדבר שהתעשייה הישראלית תגיע למצב שתוכל להתמודד עם התעשיית המפותחות בארצות המפותחות. וככל שנחיש את התהליך הזה, תבוא עלינו ברכה.

לכן אני רוצה לומר מראש שאינני בא לערער על מדיניות החשיפה ולדבר נגד החשיפה. אני בא לדבר על שני נושאים: האחד – הפרטים אשר מסביב לביצוע החשיפה; והשני – מצב התעשייה לאור החשיפה, או בהזדמנות של ביצוע החשיפה. והייתי אומר שהנושא השני חשוב לא פחות מן הראשון.

אשר לתנאים של המצב מסביב לחשיפה: דיברתי על כך שכיום כולנו בעד חשיפה. שהיבואנים הם בעד

הייתי אומר, במצב של התאמתה לצרכי המשק. זוהי התפתחות חדשה ויחשבה, אשר אני מברך עליה. כבר דיברתי על כך במשך כמה שנים, אך מעל במה זו לא יכולתי להרבות לדבר על כך, כי אנוכי יושב רק שלוש שנים בכנסת. אבל אין שום ספק שמדיניות העבודה והשכר היא המפתח ליעילות התעשייה.

אנו רחוקים מן המקורות של חמרי גלם, אנו רחוקים ממקורות הציוד, ועכשיו מתווסף כל הצד השני של מכירת הסחורה: כל ה"הינטרלאנד" שלנו החסר במדינת ישראל; השווקים, שאנו רוצים למכור שם את סחורתנו, רחוקים מאוד ומפותחים מאוד. אנו צריכים להתחרות, לדוגמה, עם רמה כמו השוק המשותף, שיש בו הסכמים פנימיים בתוך אזורים שלמים, המקשים עלינו והמפלים לרעה את הסחורות הבאות מישראל.

יש "סנוב-אפיל". דבר זה ידוע. שר המסחר והתעשייה, למרות הנטייה החיובית שלו לחשיפה, ראה את עצמו נאלץ להסכים להעלות את מכסי המגן או את המסים, דווקא על מקלטי הטלוויזיה, כדי למנוע הצפת השוק בתוצרת חוץ, משום שהתוצרת הישראלית יכולה בהחלט לספק את צרכי המדינה, אלא שכל אחד חושב כי מכשיר בעל שם בחוץ-לארץ הוא בלא ספק טוב מן המיוצר בארץ. יש גם עניין הדמפנינג, כאשר למדינה יש עדפי ייצור משלה והיא משתדלת למכרם בשוק שבו ניתן להשיג מחירים מתקבלים על הדעת, אף אם יהיו אלה מחירי הפסד לגבי הוצאות הייצור שלה.

השר בעצמו נתן לנו רק אתמול כמה מספרים. הוא הוכיח לנו כי הגרעון במאזן המסחרי עלה משנת 1967 עד 1968 ב-200 מיליון דולר בערך. דבר זה היה ידוע. כאשר דיברתי מעל במה זו לפני שנה על תקציב משרד המסחר והתעשייה, אמרתי כי אני מעריך שהגרעון המסחרי שלנו יידל ל-200 מיליון דולר ואשמח אם אחרי שנת התקציב 1968/69 נוכל לומר אותם הדברים. למעשה נתברר שכבר בשנה זו יהיה הגרעון בין 400 – 500 מיליון דולר. אין בידי המספרים הסופיים, אולם השר כבר הודיע לנו כי הגרעון עוד יגדל. זאת אומרת, שגם מבחינה זו, הבעיות של היבוא והיצוא הן בעיות חיוניות למשק הישראלי.

אם כן, רצוני לומר — ובזאת אני מתקרב לסיכום דברי: אני סבור כי החשיפה כשלעצמה היא אמצעי הכרחי בתנאי שאמצעי זה יהיה מבוסס על עקרונות כלליים. לפי דעתי, הכנסת רשאית וצריכה לדעת ולתת את דעתה והסכמתה על עקרונות אלה — ובתנאי שיהיה ברור לנו כי החשיפה היא רק אחד האמצעים, ואינני בטוח אם הוא החשוב או היעיל ביותר. כבר אמרתי שבכל זאת מוגבלים אנו בעניין החשיפה, ולא נרצה להביאה למידה כזו שתהרוס את התעשייה. לכן לא תסכים התעשייה ואין זו גם כוונתו של השר.

בהודמנות זו, כאשר אנו מדברים על הצד השלילי של הוראות החשיפה, חשוב כי נגדר על האמצעים החיוביים אשר כבוד השר ומשרדיו מתכוונים לאחוז בהם כדי ליעל, סוף סוף, את המשק הישראלי ואת התעשייה, ולהביאם לידי כך שנוכל לומר, כי כל מה שמדינה אחרת יכלה לייצר — ישראל יכולה לייצר באותו הטיב ובאותו המחיר.

הייתי אומר שיש צורך להתעכב על שלושה או ארבעה עקרונות. כבר ציינתי את מדיניות העבודה

לו 60%. משום כך נוצר המצב שאפשר להגדירו במלים אלו: הכל מסכימים לחשיפה בתנאי שלא יהיו חשופים. אין זה הסטריטיפיזם לפי "העולם הזה".

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
אתה רוצה לומר שאין ליברל בביתו.

מדדני חיים שטרן (גח"ל):

כל אחד מסכים לכך, אבל החשיפה היא על הגבול אשר בו נכסה טפחיים ונגלה טפח. אולי זאת נוסחה יהודית יותר ומתאימה יותר. אין זה פותר את הצרכים, בכך אין לי ספק.

וכאן אני מגיע לשאלה: באילו שלבים צריך לבצע את החשיפה, ובאילו אחוזים. עובדה היא שהיתה פעם חשיפה מלאה. היתה ממשלת המנדט ואז היתה כאן מדיניות שכל מי שרצה לייבא מוצרים, יכול היה לייבא הכל. החשיפה היתה מלאה. אנו לא הסכמנו לכך. הישוב ראה שלא נוכל לבנות תעשייה על בסיס כזה. גם ממשלת ישראל אימנה יכולה לעשות זאת. אבל אם ישנם 35%, 50%, 70%, 90%, או 110% או 120% — ברור שאין קריטריון אחד קבוע לכל המשק והתעשייה, אלא קובעים לפי הצרכים בכל מקום ומקום. אם קובעים בדרך זו, הרי הפרטים חשובים מאוד. חשוב לדעת באילו תעשיות מדובר, באילו שלבים, באילו אחוזים ובאילו זמנים; האם על חמרי גלם, על תוצרת מוגמרת-למחצה או על סחורות מוגמרות. חשוב לדעת גם מי קובע זאת: האם השר קובע, האם קובע הפקיד במשרד המסחר והתעשייה, האם קובע המנהל הכללי, האם הכנסת מבקשת מכבוד השר להפוע לפניה ולהסביר לה לפי אילו קריטריונים ולפי אילו עקרונות מתכוננת הממשלה לבצע את מדיניותה, אשר היא שאלת חיים ומוות בשלבי המשק. כי אם תעשייה מסוימת יכולה להתקיים ברמה הנוכחית, נאמר, במכסי מגן בשיעור של 50%, הרי ברגע שמפחיתים את מכסי המגן ב-30%, אפשר לסגור תעשייה זו. תעשיית הטקסטיל, למשל, לו היינו מיישמים אליה את אחוזי החשיפה הקיימים בענף המתכת, אפשר היה, ביום אחד, לסגור את תעשיית הטקסטיל. לכן, נדמה לי כי יש מקום לכת שהשר יודיע לכנסת אשר היא נציגות העם, לרבות התעשייה, מה הם עקרונות מדיניותו, וחשוב יותר — מה הן דרכי הביצוע.

מכאן רצוני לעבור לחלק השני, וכפי שאמרתי, הוא לא פחות חשוב ואולי אף יותר חשוב: מה המצב לאמיתו כיום בתעשייה, באיזו מידה החשיפה היא גורם ליעילותה של התעשייה ולהבאתה לידי כושר ההתחרות הדרוש לנו והרצוי לנו.

דיברתי קודם על ניתוח. הייתי אומר, אם הולכים לעשות ניתוח, צריך לדעת שני דברים: האם האורגניזם של הגוף העומד להיות מנותח, במקרה זה: המשק או התעשייה, הוא חזק כל צרכו, גיבור ואדיר כדי שיוכל לעמוד בעצם הניתוח. ושנית, האם הניתוח יביא לידי אותן התוצאות המוקוות של הבראת הגוף הכלכלי, במקרה זה, גופו של המשק.

רצוני לומר מלה לזכותה של התעשייה. התעשייה הישראלית, ככל המדינה שלנו, שרויה במצב כללי קשה למדי, מתוח למדי, עם הרבה סימנים שליליים. זוהי תעשייה צעירה, אשר חסרה עדיין הרבה נסיון וידע. מדיניות השכר והעבודה במדינה נמצאת רק עכשיו,

לחבר-הכנסת שטרן שיסכים להסרת הצעתו מסדר-היום. מכל מקום, אם אין הוא מקבל הצעה זו - זוהי הצעתי לכנסת.

אני רוצה להתחיל בנקודה שהזכיר חבר-הכנסת שטרן דרך אגב והיא חשובה בעיני. הוא אמר שאין הוא ידע אם הדברים נקבעים על-ידי השר, או המנהל הכללי, או איהו פקיד או פקידים של משרד המסחר והתעשייה. הנוסחה הזאת מהלכת בזמן האחרון בעתונות, בקרב התעשיינים וגם בחוגים אחרים. אני דווח אותה. אני מוחה עליה. אתה אמרת זאת בצורה מאוד מעודנת, אולם בעתונות אני קורא וכן מגיעים לאזני דברים שלא בצורה עדינה כזאת. לכאורה, זהו קומפלימנט בש-בילי שאם יש דבר טוב וזקפים אותו לזכותי, ואם יש דבר רע, וזקפים זאת לחובת המנהל הכללי של המשרד או עובדיו. המצב הפוך: אם יש דבר טוב - יש לזקוף זאת לזכות העובדים, כי הם עושים את העבודה; אם יש דבר לא-טוב, או משגה אני מקבל עלי אחריות מלאה, ורק אני אחראי לכך. אני שמח על ההדמנות, שנתן לי חבר-הכנסת שטרן, כדי להודיע זאת, ואני מבקש מן העתונות לפרסם זאת כדי שהקהל, הציבור הרחב, ידע לא רק מה יחסי, אלא מה הוא המצב לאמיתו: אם עובד המשרד מקבל החלטה, משמע שהוא קיבל סמכות לקבל החלטה, אם מכוח החוק או מכוח שלי, והאחריות כולה עלי.

עכשיו לגופו של עניין. אני מקבל את הצעת חבר-הכנסת שטרן שבהדמנות הקרובה - והיא תהיה לפני סיום חודש זה -, כאשר אדבר על תקציב משרד המסחר והתעשייה, אודיע מה היא ההנחיות או הקריטריונים והצעדים שעשינו עד כה ואנו חושבים לעשות בעתיד, בשנה הקרובה ובשנים הקרובות.

כן אני מקבל שיש גורמים שונים שצריך להביאם בחשבון. חבר-הכנסת שטרן הזכיר את הדמפנינג. בעניין זה תובא הצעת חוק לכנסת; אנחנו עכשיו עובדים על זה. המכשירים המצויים כיום בידנו - אף-על-פי שהם גמישים למדי - להטיל היטלים במקרים מסויימים, אינם מספיקים כדי שהתעשייה תוכל לעמוד בהתחרות עם דמפנינג ברגע שיש ליברליזציה ביבוא ואין צורך ברשיונות יבוא לכל מקרה.

חבר-הכנסת שטרן הזכיר את "סנוב-אפיל". אין ספק שזהו גורם חשוב, אך מי שירצה לחיות עם "סנוב-אפיל" הזה, יצטרך לשלם בעוד יותר ביוקר.

יש עוד גורמים מגורמים שונים. אני רק טוען שמצב התעשייה כיום הוא כזה שהיא יכולה לעמוד במבחן הזה. כאשר אני אומר: מצב התעשייה, אינני מתכוון למצבו של כל מפעל ומפעל. בביורורים שהיו לקראת ה-1 בינואר - והיו למעלה מ-40 פניות - היה דיון בכל מקרה, אם בענף ואם במפעל, וחלק מן הטענות נתקבלו. בביורורים השתתפו לא רק עובדי משרדי, אלא גם נציגי התעשייה, בעיקר נציגי התעשייה לסוגיה ולענפיה.

איי-אפטר לערוך השוואה עם המצב שהיה בתקופת המנדט. בתקופת המנדט צריך היה הדולר להתחרות בדולר, והלירה בלירה. אנחנו חושבים, שהגנה של 50% על הדולר הנחשק והגנה ממוצעת של 35% על הסחורה המיובאת, פירושה הגנה של 70% לדולר - 25% - 30% למעלה ולמטה. הגנה כזאת צריכה להספיק,

והשכר, הקשורה במישרים בתפוקה. עניין של ניצול ההשקעות, עניין של ייעול. הצעתי למשרד המסחר והתעשייה לפני כמה שנים להקים 50 צוותים של מהנדס וכלכלן שיעבדו במשך שנה על כמה מאות מפעלים ויציעו את כל ההצעות הדרושות לייעול בשטח הציוד, העבודה, הניהול, האירגון והשיווק. בקשר לשיווק הציעתי אז - השר טען שהדבר אינו ניתן לביצוע - שבמקום לתת פרמיות גדולות וסובסידיות על הייצור בבית-החרושת, יתנו את הפרמיות למשווק הגדול בחוץ-לארץ שימסור הזמנות גדולות של סחורות, כדי שיוכל לקנות בבית-אחת, ועל-ידי ההזמנות הגדולות אפשר יהיה לייעל את הייצור.

שר האוצר הביא שלשום את התקציב, שהוא תקציב קשה מאוד, ועוד תהיה לנו הזדמנות לדבר עליו. רציתי להעיר על דבר אחד בלבד. הוא אמר שזהו תקציב מלחמתי, או תקציב הבה למנוע מלחמה, ולמלחמה זו נחוצים שני דברים: נחוץ גיבור צבאי ונחוץ גביר כסף. שר האוצר שותף מלא לשר הבטחון במלחמה הזאת שאנחנו נמצאים בה. לדעתי, התעשייה היא המפתח לחיזוק המשק והייעול, ואם הכנסת מוצאת זמן - והיא צריכה למצוא זמן - כדי לדבר על ענייני הבטחון, אם כי שם מגלים טפח ומכסים טפחים, ועל בעיות של מדיניות-חוץ שרק בחלק מסיימם הן בידנו, בוודאי צריכה כנסת ישראל למצוא את הזמן הדרוש כדי לקיים דיון מעמיק ומלא על בעיות המשק והכלכלה, שכמעט כל הגורמים הם בידנו, או חלק גדול של הגורמים הם בידנו. אני מקווה שגם כבוד השר יהיה מעוניין בכך שהכנסת תקיים דיון מלא על בעיות התעשייה ועל בעיות הכלכלה, על המאמצים והמגמות של הממשלה להביא את התעשייה ואת המשק לפריון מקסימלי, כדי שבאמת יוכל הוא להיות שותף מלא למאמץ הבטחוני למען המדינה.

היו"ר י. סרלין:

רשות הדיבור לשר המסחר והתעשייה.

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מודה לחבר-הכנסת שטרן על הברכה שבה פתח את דבריו, וכן אני מנצל הזדמנות זו כדי להודות לחברי הכנסת האחדים שבירכו אותי מעולם במה זו כאשר בעונותי הרבים לא הייתי נוכח באלם ולא שמעתי אותם, אולם הדברים נמסרו לי בנאמנות ואני מודה להם.

מפאת אותה סיבה אני מבין שהדיון על ההצעה לסדר-היום התאחר, ועל כך כבר עמד חבר-הכנסת שטרן. כבר קרה מה שקרה ואנחנו עומדים היום בתוך הדיון על התקציב, הדיון הכללי, והדיון על משרד המסחר והתעשייה המשולב בא מיד לאחר הדיון הכללי, לפי לוח הזמנים שהודיע עליו מזכיר הכנסת לפני רגעים אחדים. לכן, נראה לי שחבר-הכנסת שטרן היה מיטיב לעשות אילו היה מסתפק בהתדמנויות שיהיו לו לדבר על נושא זה ועל נושאים אחרים, אם בדיון הכללי ואם בדיון על משרד המסחר והתעשייה. לא נראה לי שבזמן הזה, בין תחילת ינואר ועד 31 במארס, כאשר הכנסת צריכה לסיים את הדיון על התקציב, יכולה הכנסת או צריכה הכנסת לקיים דיון מיוחד על נושא אחד, שבהכרח צריך להיות משולב בתוך הדיון, אם הכללי ואם על משרד המסחר והתעשייה. לכן הייתי מציע

רשימות. הוא הגיע בערך ל-10 מיליון דולר. אם בשנת 1968 הגיע היבוא ל-20 מיליון דולר, הרי זה גידול ממשי ב-10 מיליון דולר; ואם נגיע בשנה הבאה לגידול נוסף של 7.5 מיליון דולר - ואם נעגל את הסכום, פירוש הדבר 10 מיליון דולר - הרי יהיה זה גידול של 20 מיליון דולר. זו הבעיה מבחינה כמותית. לשאלה, מה החשיפה תורמת - על כך דיבר חבר-הכנסת שטרן. עמדתו על כך כאשר עניתי על ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת שטרן, לפני שלושה חודשים בערך, בעניין ההגנה על תוצרת הארץ. אני מציע שחבר-הכנסת שטרן יודיין בסבלנות ויחכה עד אשר אביא את הדברים באופן ערוך יותר ומסודר יותר, בשעה שארצה על בעיית המסחר והתעשייה במסגרת תקציב משרד המסחר והתעשייה. יהיה דיון ותהיה תגובה. אין טעם להשאיר עניין זה על סדר היום.

ה"ר י. סרלין:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת טיאר, להצעה.

אברהם טיאר (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. מדיניות החשיפה של משרד המסחר והתעשייה היא חלק נכבד במגמה הגוברת והמוכיחה את עצמה. אני מופתע, שהשר לא מצא לנכון שהכנסת תלווה אותו, ולא רק את משרדו, בחשיפה ההולכת וגדלה. יש לא פעם הפתעות בחישובי המשרדים. במדיניות המיתון היתה, למשל, מגמה של מיתון איטי, מודרג, ונוכחנו לדעת שהיתה מפולת של-מה. אינני רוצה לנבא זאת ביחס למדיניות החשיפה. לא אכנס לפרטים, אבל ייתכן שפה ושם, כתוצאה מדברים בלתי-צפויים, לא תוכל מדיניות החשיפה להוכיח את עצמה או תביא לידי משבר. רצוי איפוא שיהיה דיון כאחת הוועדות של הכנסת ושהכנסת כולה תמליץ על מדיניותו של השר, תתנגד לה או תמריץ אותה. לכן, אני בעד העברת הנושא לדיון בוועדה. תוך כדי דיון על התקציב קשה מאוד להתייחס לאחת המגמות של משרד המסחר והתעשייה. זהו נושא נכבד בפני עצמו, שיש להכיר בחשיבותו ולהעבירו לדיון מיוחד בוועדה.

ה"ר י. סרלין:

האם שר המסחר והתעשייה רוצה להשיב על ההצעה?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

אינני מסכים לה.

ה"ר י. סרלין:

האם חבר-הכנסת שטרן מסכים להצעתו של שר המסחר והתעשייה, להסיר את הנושא מסדר-היום?

מרדכי חיים שטרן (גח"ל):

לא.

ה"ר י. סרלין:

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

ההצעה לערוך דיון על הנושא במליאה
לא נתקבלה.

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה
לא נתקבלה.

ההצעה להסיר את הנושא מעל סדר-היום
נתקבלה.

אף אם במקרים מסויימים יש לתת תקופה של שנה, שנתיים ושלוש שנים כדי שהתעשיינים יעשו מאמצים ליעול המפעלים שלהם וכדי שיוכלו לעמוד בהתחרות. רבות, הנוסיון לימד אותנו שכל זמן שאין מכניסים את האנשים למים, אינם מתחילים לשחות. כאשר הם יודעים שרק בעוד שנה יצטרכו להיכנס למים, אינם מתחילים אפילו ללמוד לשחות, לכל היותר מתחילים לעשות כמה תרגילי שחייה על ספסל וטוענים: אנחנו מתכוונים. ההנהלה אינה מתייעלת והפריון אינו גובר. האיום שהנה הולכים לחשוף היה תלוי על צווארם. על החשיפה הוכרו ברדיו. שר האוצר דאז, כיום ראש הממשלה, הכריז על כך בכנסת עוד בפברואר 1962. מפברואר 1962 עד אמצע 1966 היה השלב הראשון של החשיפה - הורדה של 10%. החשיפה היתה ברמות מכס גבוהות מאוד, וברוב המקרים לא היה הבדל בינה לבין החשיפה המינהלית, עד מפולתו של קודמי, חבר-הכנסת צדוק, במחצית השנייה של 1966 - אז התקופה כבר היתה פחות מתאימה לזה; השנים 1962 - 1966 היו הרבה יותר מתאימות לכך, אבל זה לא נעשה. אינני בא למתוח ביקורת. מי שעשה או את הדברים, היו לו שיקולים משלו, מן הסתם שיקולים טובים, אבל עובדה היא שהדבר לא נעשה. נמנעה עליית מחירים במידה מסוימת, השתפרה איכות המוצר, אבל לא חוסלו מוצרים ולא השתפר הניהול של המפעלים. רק לאחר שהתחלנו לעשות את הצעדים הנוספים של שנת 1967 ו-1 בינואר 1968 תרמה החשיפה תרומה ממשית לשיפור הניהול ולהעלאת הפריון - מבחינה מפעלית ומבחינה עניינית.

אני מדבר עכשיו באופן כללי, בדברי בכנסת לפני סוף החודש הזה אעמוד על הדברים בהרחבה יותר.

עכשיו אתן כמה מספרים על היבוא הנובע מן החשיפה. גם כאשר היתה הגנה מינהלית, היה יבוא, אלא שהיה צורך בדשינונות לשם יבוא. יכול להיות ששיעור המכס היה גבוה או נמוך מן השיעור הקיים עכשיו. חלק מן היבוא הזה הוא יבוא מוצרי תצרוכת וחמרי גלם, שהיה עליהם מכס גבוה והורדנו את שיעורי המכס או שהיו בהגנה מינהלית או מוצרי תצרוכת שאינם מיוצרים בארץ. למשל, יבוא מכוניות מהווה חלק גדול מן היבוא. להרכבת המכוניות אין שום השפעה. ההגנה על הרכבת המכוניות בארץ היא הגנה גבוהה מאוד. יש אנשים הרוצים מכונית מחוץ-לארץ; יבוא המכוניות מהווה חלק נכבד ביבוא.

אינני רוצה להלאות אתכם במספרים, אבל אנחנו מניחים שהיבוא המתחרה בשוק המקומי יגיע בשנת 1968 לכל היותר ל-17-18 מיליון דולר, לא יותר מזה. אנחנו מוכנים להגיש לכם את המספרים.

כאשר אנחנו מדברים על יבוא ועל בעיות היבוא, יש לדעת שיש לכך משמעות שולית בלבד. בשנת 1969 צפוי גידול של 15 מיליון דולר ביבוא נכסי צריכה. המספרים הקשורים לכך מופיעים בתקציב הלאומי, שהוגח לפניכם שלשום. מתוך סכום זה כמחצית, ולא יותר ממחצית, בערך 7.5 מיליון דולר, אנחנו מעריכים, יבואו כתוצאה מהגדלת היבוא המתחרה בייצור המקומי. זה מהווה 1.7% מן התפוקה התעשייתית שתהיה בשנת 1969.

כפי שאמרתי, גם לפני החשיפה היה יבוא באמצעות

ג. שאלות ותשובות

2. הודעה על התנגדות ישראל להסדר כפוי

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את השר מ. בגין ביום ט"ו כטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

בדברו בפני חברי הקיבוץ עין-הנציב ב-23 בדצמבר 1968 אמר השר כי "ממשלת ישראל מאוחדת בהתנגדות לכל הסדר כפוי על-ידי המעצמות או האו"ם מות המאוחדות".

בקשר לכך אבקש לדעת:
האם הציטוט הנ"ל נכון?

השר מ. בגין:

הציטוט הוא נכון.

יכול אני לשוב ולאשר, כי לפי הערכתי מאוחדת ממשלת הליכוד הלאומי — על אף חילוקי דעות ידועים בין חבריה — בדעה כי יש לדחות, ללא סייג, כל נסיון להטיל הסדר כפוי במזרח התיכון.

יש יסוד להניח כי תמימות דעים זו בתוך ממשלה, המייצגת למעלה מ-90% של ציבור הבוחרים, על ההשקפות השונות של סיעותיה וחבריה, נובעת מנסיון העבר ומן הדאגה לעתיד. בעקבות מבצע קדש הוטל מעין הסדר כפוי על המזרח התיכון. הוא הביא לנסיגה, לא לשלום. תוקפנותם של אויבנו נמשכה כל עשר השנים שחלפו מאז "הצליח" מזכיר המדינה פוסטר דאלס, בעזרתה הפעילה — ביחוד בהשמעת איומים — של מוסקווא, להטיל את הפתרון הנודע. עלי להוסיף, כי אף לא קיימו את אשר הבטיחו. בין השאר היתה התחייבות כי הצבא המצרי לא ישוב לעזה. הוא שב והשתלט על העל זה של ארץ-ישראל. מששאל מר פוסטר דאלס המנוח על-ידי שרת החוץ דאו, הגברת גולדה מאיר: "ומה על ההבטחה שקבלתי מכם?" — היתה התשובה, בערך בוו הלשון: "אמנם כן, הבטחנו, אבל כלום בגלל זה תצאו למלחמה חדשה?"

בימים ההם גם אושר על-ידי המעצמות הימיות העיקריות, שאם באחד הימים ישוב נאצר וישים מצור על מצרי טיראן, תהיה ישראל זכאית להשתמש בזכותה להגנה לאומית עצמית על-פי סעיף 51 למגילת האומות המאוחדות.

אך כשהגיעה שעת המבחן, והרדן המצרי, עשר שנים לאחר מכן, ביצע את מעשה התוקפנות, גירש כחרפה את כוח או"ם והודיע, כי מצרי טיראן הם כביכול מימי החופץ של מצרים וכי שום אגיה נושאת דגל ישראל לא תוסיף לעבור בהם עוד — שוב לא נמצאה שום מעצמה שהיתה נכונה לעשות משהו כדי להבטיח את חופש השיט בנתיבי המים הבין-לאומי הזה. אמנם, שמענו על תכנית להקמת כוח-מישימה בין-לאומי, שיקיים את חופש השיט במפרץ שלמה, אולם מן התכנית ההיא, כפי שכל בר-דעת יכול היה להבין מראש, לא נותר אלא תכנונה. ואילו ממשלת צרפת הפרה אמונים, התכחשה להתחייבותה המפורשת, הודיעה כי ההתחייבות משנת 1957, בשמה של הרפובליקה הרביעית, איננה מחייבת את הרפובליקה החמישית — אחת התופעות המפוררות בתולדות העמים — ויעצה לנו ללכת להאג, להתייעץ עם נאצר, האם מימי המפרץ הם מים טריטוריאליים של מצרים או נתיבי מים בין-לאומי, במצב

היו"ר י. סרלין:

נשמע עכשיו שאלות ותשובות.

1. תכנית התנחלות בשטחים המשוחררים

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את השר מ. בגין ביום ה' כטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

בעתונות התפרסמו ידיעות, לפיהן הוגשה לממשלה על-ידי כבוד השר תכנית לפתרון שאלת השטחים. אודה לכבודו אם ישיבני:

(א) האם נכונה הידיעה שהוגשה לממשלה על-ידי תכנית כאמור לעיל?

(ב) האם מוכן כבוד השר למסור לכנסת עיקרי תכניתו במסגרת שלא תחרוג מהסעיף בחוק יסוד-הממשלה "סודיות דיוני הממשלה"?

השר מ. בגין:

ברשות היושב-ראש, — הידיעה נכונה. כפי שהודעתי בתשובתי לשאלתה של חבר-הכנסת אורי אבנרי, הצעתי תכנית להתנחלות בשטחי המולדת המשוחררים, בעיקר על-ידי הקמת קריות עם תושבים יהודים בערי ארץ ישראל שנפדו במלחמת הישע; ששת הימים.

כדוע, יש עוד שתי תכניות התנחלות, כפי שהוגשו על-ידי סגן ראש הממשלה, מר יגאל אלון, ושר הבטחון, מר משה דיין. אתמוך בשתייהן; ובלבד, כפי שהודעתי, גם בפומבי, שלא תהיה ההתנחלות קשורה קשר כלשהו עם תכנית כלשהי שיש בה יזמה או הסכמה יהודית לחלוקה מחדש של ארץ-ישראל המערבית. את תמיכתי בתכניות ההתנחלות עצמן, כפי שהוגשו על-ידי שני עמיתי, לא אתנה בתמיכתם שלהם בתכנית ההתנחלות, כפי שאני הצעתי. כי העיקר בעיני היא ההתנחלות, חקלאית כעירונית, בארצנו. זו זכותו של העם היהודי להתחיל בכל חבל של ארץ-ישראל, כפי שזכות הבעלים עליה מגולם על פקעה תחת שלטון נכרי שהיה קיים בתקופות הקדמות, או בשמונה-עשרה השנים האחרונות, מאז הסכם שביתת הנשק ב-1949 ועד הימים שקדמו להסכם הפסקת האש ב-1967. אך לא רק זכות היא, אלא גם חובה. ההתנחלות היא צו עליון לקיום הבטחון הלאומי.

היו"ר י. סרלין:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת דניאל לוי.

דניאל לוי (מפד"ל):

איך ניתן להסביר את עמדתו של כבוד השר לפני העולם הרחב, על מנת שזו תתקבל בהבנה מצד העולם?

השר מ. בגין:

אני חושב שאת אשר אמרתי צריך להיות מובן לכל בעלי הרצון הטוב בעולם כולו. ארץ-ישראל היא מולדתנו, כבוד חבר-הכנסת דניאל לוי, ובמולדת מתנחלים. כל מי שיש לו רצון טוב וידע את האמת ההיסטורית — לא רק היהודים, אלא גם בני עמים אחרים וגם בני דתות אחרות — צריך להבין את הזכות ואת החובה, כפי שהסברתי אותן.

ממשלת ישראל מביעה תקוותה כי עמי העולם וממשלותיהם לא יתעלמו מעובדה חמורה זו, העומדת בניגוד גמור למשפט הבין-לאומי ולעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות.

נוכח עמדתן זו של מדינות ערב, תוסיף ישראל לקיים במלואו את המצב כפי שנקבע בהסכמי הפסקת האש, ותבצר מעמדה בהתחשב עם הצרכים החיוניים של בטחונה והתפתחותה.

ממשלת ישראל חוזרת ומדגישה כי רק בשלום של קבע, על יסוד משא-ומתן ישיר בין מדינות ערב לבין ישראל, טמון הפתרון לבעיות האזור.

זוהי החלטת הכנסת מיום 13 בנובמבר 1967. ומאז, לפי דעתי, לא זו בלבד שתכנה מול המציאות לא הוחלש, אלא נהפוך הוא: נוספו דברים שהוכיחו, כי יש לקיים במלואו את המצב שנוצר בעקבות הפסקת האש ולבצר את מעמדה של המדינה, בהתחשב עם הצרכים החיוניים של בטחונה והתפתחותה.

הריני שב ומאשר, בסיפוק רב, את הערכת, כי אין כל מגמה בממשלת הליכוד הלאומי להציע לבית-הנבחרים לשנות את החלטתו המחייבת, כפי שקראתיה. ממשלת הליכוד הלאומי מאוחדת בעמדתה נגד מעין מינוכח במזרח התיכון.

הי"ד י. סרלין:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת תמיר.

יוסף תמיר (גח"ל):

נשיא צרפת הטיל לאחרונה אמברגו על משלוחים של ציוד צבאי לישראל. האם כבוד השר איננו רואה בצעד זה מעין התחלה של אמצעי כפייה או פתרון כפוי על ישראל?

השר מ. בגין:

אתייחס לשני חלקי השאלה הנוספת.

החלטתו של נשיא צרפת, הגנרל דה-גול, להטיל אמברגו, קודם חלקי ועתה מוחלט, על אספקת כלי הגנה לישראל מארצו הגדולה, בעוד מדינתנו עומדת בפני הכרזות תוקפניות מפורשות על-ידי מדינות ערב, והמדינות התוקפניות הללו מקבלות כמויות עצומות, כמעט בלתי מוגבלות, של נשק התקפתי באוויר, בים וביבשה, בעיקר מהמחסנים האדירים של ארץ הקומור-ניסם הטוטליטרי - החלטה זו היא ציון של הפרת אמונים וגם כפיות טובה, שקשה למצוא לו תקדים בתולדות היחסים הבין-לאומיים.

היו זמנים שבהם העם הצרפתי הגדול סבל אף הוא לא רק מתוקפנות, אלא גם מכיבוש, שינוי, ורדיפות. בימים ההם התייצב העם היהודי כולו, בעיקר בארץ-ישראל, לצדה של צרפת הלוחמת, והושיט עזרה ללא תנאי לתנועת צרפת החפשיית, שבראשה עמד הגנרל דה-גול.

לימים קיימתי שתי שיחות עם הגנרל דה-גול, כאשר היה עדיין באופוזיציה. בפגישתנו הראשונה קיבלני כאיש מחתרת המקבל איש מחתרת. הוא הביע הכרה עמוקה לגבורתם של לוחמי החופש היהודים בארץ-ישראל והשפע רוב ברכות ודברי ידידות למדינה היהודית שקמה לתחייה. מעניין לצייין שהגנרל דה-גול אמר לי אז, שהוא היה אולי מן המעטים בקרב מנהיגי

בו הוא מונע מישראל את הגישה לאילת ואת היציאה לימים הדרומיים והמזרחיים.

בני ישראל, ללא הבדל השקפה, למדו בוודאי מן הנסיון המר הזה. ההסדר שהוטל או על ישראל התפורר מתחילתו, כפי שציינתי בהזכירי את הדו-שיח בין מר פוסטר דאלס, המנוח, והגברת גולדה מאיר, תיבדל לחיים ארוכים, והתמוטט לחלוטין כעבור עשר שנים בלבד, כעוד אויבנו מרכיבים במשך עשרה ימים כוחות אדי-רים נגדו ומכריזים בגלוי כי מטרתם למחות את ישראל מעל פני האדמה.

הודות להכרעותיה הגורליות, בעלות החשיבות ההיסטורית, של ממשלת הליכוד הלאומי - כוונתי לא לשמונה-עשר, אלא לעשרים-ואחד שרים - ובעיקר הודות למסירות הנפש ולגבורה העילאית של בנינו הלוחמים, נחלצנו מסכנת הכחדה, סכנה שכמותה לא היתה צפויה לישראל מאז שנות הארבעים. כל הסדר כפוי - אחת תהיה משמעותו: חיזוש התנאים שבהם יכלו אויבנו לאיים עלינו, כפי שאמר נאצר, בהשמדה ובחיסול, או כפי שאמר אטאסי - במחיייה מעל פני האדמה.

יש עוד זכרון לבני דורנו. הסדר כפוי, שמו: הסכם מינכן. האנושות כולה שילמה בעד ההסדר הדראוני ההוא בדמי מיליונים אנשים, נשים וילדים, והוא נעשה על-ידי ידידיה של צ'כוסלובקיה אשר לחצו עליה להי-כנע לרצונו של רודן תוקפני. לאור הנסיגות ההיסטוריות הללו אין להעלות על הדעת שיימצא בישראל מי שיציע להיכנע ללחצים דומים ולקבל הסכם כפוי שהוא תרתי דסתרי, ועלול היה להוליק לשואה. יש גם יסוד לקלות על ארצות-הברית של אמריקה, אשר מדינאיה הרבים מודים כי ממשלתם עשתה שגיאה חמורה בשנת 1957, לא תחזור עוד על משגה כזה, אשר בדיעבד פגע קשות גם באינטרס של הדמוקרטיה המערבית הגדולה.

הריני רוצה גם להביע תקווה, כי הנשיא הנבחר של ארצות-הברית, מר ניקסון, אשר כיהן בשנים ההן כסגן הנשיא, לא רק יודע מקרוב, אלא גם זוכר היטב את השגיאה המדינית הקשה שנעשתה בעקבות מבצע קדש.

עלי לציין, כי הממשלה אף לא היתה יכולה, מבחינה קונסטיטוציונית, לשנות את עמדתה לשלילה מוחלטת של הסדר כפוי בלי לבקש את הסכמתה של הכנסת לשינוי עמדה כזה. הכנסת החליטה פעמיים, כמעט פה אחד, כי הדרך היחידה לפתרון הבעיות במזרח התיכון היא כריתת חווי שלום בין ישראל לבין מדינות ערב. לפי טבע הדברים לא ייתכן חוזה שלום כפוי משא-ומתן בין הצדדים העומדים לכרות אותו ולחתום עליו. בין המושג המקובל של חוזה שלום במשפט הבין-לאומי לבין הרעיון הנקלה של הסדר כפוי - קיימת סתירה שאין כל אפשרות לגשר מעליה.

הממשלה, כמובן, תקיים את החלטת הכנסת, ורצוי להזכיר את האחרונה, מיום ה-13 בנובמבר 1967, וזו לשונה:

"לאור הדיונים בעצרת... רושמת הממשלה לפניה בצער את העובדה כי מדינות ערב מחזיקות בעמדתן, שלא להכיר במדינת ישראל, לא לבוא עמה במשא-ומתן ולא לכרות עמה חווי שלום.

הצרפתי הגדול, שעמו רקמנו ידירות במשך שנים, גם בימי סבלותיו וגם בימי גדולתו, עוד ישוב ויחדש את הידירות הזאת, שהיתה תמיד הדדית ושהיתה תמיד לטובת שני העמים.

אפייני הוא שדווקא גנרל דה-גול, הטוען כי מדיניות צריכה להתנהל על-פי קביעות השכל, הרציו, מוכיח כי על-ידו היא מתנהלת קודם כל על-פי יצרים. והיום אין ספק שיש לו איזה יצר מיוחד לנסות לנקום בנו. מדוע? - הוא יעץ לנו בימיו מאי האחרונים להמתין. עד אימתי ועד מתי? כלומר, עד שהמטוסים של האויבים יפציצו את ערינו ויהרגו באוכלוסייתנו נשים, זקנים וילדים, עד שהטנקים של האויב יעלו על אילת או על נתניה, ויגרושם היתה עולה לנו במחיר קרובות בלתי-משוער, ובמספר שעות בלבד - לו היו משתלטים על ערים אלה - ואז לא היה דרוש לילה של ערפל, אלא, לצערנו, שעות מספר היו מספיקות כדי להשמד איש, אשה וילד לאלפים ורבבות, כפי שהבטיחו לנו וכפי שהזדיעו בטווח השמימיה של כל עמי העולם ואז - כך אומרים - הדוע נשיא צרפת: אני אנסה למנוע את השמדתה של מדינת ישראל.

חובתי לשאל היום: כמה יהודים היו צריכים להיהרג עד שנשיא צרפת היה מחליט שהגיעה השעה לנסות למנוע את השמדת העם היהודי כולו? איננו מבקשים התערבויות כאלה, ואת זכותנו להגנה לאו-מית עצמית נקבע אהנו בעצמנו. אהנו למודי נסיון. איש לא ניסה להציל אוכלוסיה יהודית העולה פי שלושה על האוכלוסיה היהודית בארץ-ישראל, כאשר אויב שואף דמים ובדברי סחף שישה מיליונים אלי מוות, והעולם כולו - גם במערב וגם במזרח - החריש. לא נסמון, לאור הנסיון הזה, על שום גורם בעולם. כאשר נעמד לפני תוקפנות או לפני סכנת השמדה.

אינני בטוח, ידידי חברי-הכנסת תמיר, שהאמברו הזה הוא נסיון להטיל עלינו הסכם כפוי. אני אפילו מביע את דעתי לשלילה. אבל יש לי הרושם שזה נסיון להפחיד אותנו. לכן אני רוצה לומר, גם באזני נשיא צרפת הגנרל דה-גול, שחלפו הימים שבהם אפשר היה להפחיד יהודים העומדים על נפש עמם, המגוינים על עצמם ועל כבודם האנושי. הימים ההם חלפו לבלי שוב.

עולם, שהאמינו כי במלחמה בין הערבים וישראל ב-1947/48 לא ינצחו הם, אלא ישראל היא שתנצח. והוא אף הוסיף את ההסבר בא: אני האמנתי בנצחוננו - כם בגלל שתי סיבות: היהודים בארץ-ישראל שבו ונדבקו אל אדמת אבותיהם, והם חידשו את הגבורה, כפי שנבחנו לדעת - ואלה הם דברי הגנרל - בכוח המחותרת במלחמה נגד השלטון הבריטי.

פעם שנייה נפגשתי אתו אחרי מבצע קדש. אז כבר עובנו את חלק סיני שהיה בדינו, אבל עדיין עמדנו בחבל ארץ-ישראל הקרוי בלשון המדוברת "רצועת עזה". הוא יעץ לנו או בשום פנים ואופן לא לנטוש את עזה, ובשפתו: Ne quitter pas Gaza.

לאור הדברים הללו מוזר לשמוע מפי נשיא צרפת היום, שעמדנו כפי שאנו מקיימים אותה היום, מתפרשת על-ידו כמה שהוא מכנה "התפטרות".

לימים נפגשו עם נשיא צרפת שני ראשי ממשלה בישראל - מר דוד בן-גוריון ומר לוי אשכול. באזני שניהם הוא כינה את ישראל, בלשונו, ידיתנו ובת-ביתנו. מתי דרושה ידיתנו? - בשעה קשה. מתי נבחנת בדינת - בימים שבהם עם עומד בסכנה. ומה אירע ודווקא בימים שבהם הותקפנו על-ידי אויבנו מכל עבר? ואתן מספרים, שאולי אינם ידועים לכל הציבור: רבע מיליון חיילים מקצועיים; שבע-מאות מטוסים סילוניים, ביניהם על-קוליים, שיכולים להגיע לערינו ולמושבותינו בזמן של 3-9 דקות, עם פצצותיהם, מלווים במטוסי קרב; 1700 טנקים מהטובים ביותר, ביניהם גם פאטונים אמריקאיים, גם סנטוריונים בריטים, אבל רובם ככולם טנקים "פרוגרסיביים" של ברית-המועצות, "המתקד-מים", "המשחרדים"... והם אמרו אז במפורש, שמטרתם היא לעלות על ישראל כדי להשמידה - אלה דברי נאצר; כדי למחותנו מעל האדמה - אלה דברי אתאסי; להיפגש בתל-אביב - אלה דברי עארף; ורדיו קהיר דממשק השמימי באזני העולם כולו דברים כמו: מוות לכם היהודים, אותו מוות שיכסה אתכם בלילה בשמלה שחורה, - אלה דברים איומים שכמותם לא נשמעו מאז יצאו מים מפי חיה אושית - ובלילה של ערפל, והכל ידועים למה הכוונה. בעצם הימים ההם נטש אותנו מי שהכריז כי מדינת ישראל היא ידיתנו ובת-ביתנו. זוהי הפרת אמונים מהחמדות ביותר בהיסטוריה האנושית. צר לנו עליה. אהנו מאמינים שהעם

ד. הצעות לסדר-היום

1. הצעה להעביר את בית-הספר החקלאי מקוה-ישראל למקום אחר

לפי הפירסומים בעתונים עומדת הנהלת עיריית תל-אביב לפנות אל ראש הממשלה, אל ועדת הפנים של הכנסת ואל גורמים מוסמכים אחרים כדי להניעם לקבוע עמדה חובתית לגבי תביעתה להקצאת חלק משטח הקרקע של מקוה-ישראל בשביל פארק שישרת את תושבי דרום תל-אביב וערי אזור תל-אביב רבת.

הצעה זו, שהועלתה על-ידי סגן ראש עיריית תל-אביב מר יהושע רבינוביץ, באה לזרז את הטיפול בשאלה שכבר עוררה הדים רבים. והנהלת מקוה-ישראל מתנגדת לה בתוקף. אני מצטט מתוך כתבתו של שמעון סאמט, סופר "הארץ", מה-11 בדצמבר 1968.

הי"ד. סרלין:

אהנו עוברים לסייען י"ג בסדר-היום: הצעות לסדר היום. רשות הדיבור לחברי-הכנסת בהיר, להצעה לסדר-היום על הנושא: הצעה להעביר את בית-הספר החקלאי מקוה-ישראל למקום אחר.

אריה בהיר (מפלגת העבודה הישראלית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני בא להעלות הצעה לסדר-היום, המבקשת לערוך דיון בכנסת על הצעתו של סגן ראש עיריית תל-אביב, מר יהושע רבי-נוביץ, להעביר את בית-הספר החקלאי מקוה-ישראל מן המקום, ששם נוסד וקיים זה 99 שנים, למקום אחר.

אל, אשר תבטיח המשך קיומו והתמתחותו של בית-הספר החקלאי מקוה-ישראל במקום ששם נוסד, גדל והתפתח במשך מאה שנים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. כדי לבסס הצעתי זו, אני חייב סקירה קצרה על תולדות בית-הספר מקוה-ישראל ומצבו כיום.

לפי החלטת הממשלה מס' 68/כל מיום כ"ח באדר תשט"ז (11 במאָרס 1956) נחתם ביום 16 במאָרס הסכם בין שר החקלאות דאז, יושב-ראש הכנסת היום, מר קדיש לוז, ובין בא-כוח חברת כל ישראל חברים, מר מרסל פרנקו. לפי הסכם זה תיוסד ותירשם בישראל חברה ששמה "מקוה-ישראל — כל ישראל חברים", ומטרתה ותפקידה להחזיק, לנהל ולפתח את בית-הספר החקלאי מקוה-ישראל, וחברי הוועדה יהיו שר החקלאות וחברת כל ישראל חברים.

בסעיף אחר של ההסכם כתוב שהחברה תקבל בחכירה את כל אדמת מקוה-ישראל, אשר זו קיבלה בפירמון מאת השולטן התורכי בשנת 1869 ללא הגבלת זמן, כל עוד ישמש השטח לחינוך חקלאי יהודי.

בסעיף 13 של ההסכם מדובר שההסכם כוחו יפה תשעים ותשע שנים, ולפי דרישת "כל ישראל חברים" אפשר לקדשו לתשעים ותשע שנים נוספות.

ברשות היושב-ראש אני מצרף את ההסכם כולו לפרוטוקול:

"(נספח לטשר חכירה בין מדינת ישראל לבין כל ישראל חברים מיום 3 בנובמבר 1960)

כתב הסכם

וזאת לעדות כי ביום התאריך דלמטה נכרת במקוה ישראל הסכם זה בין מדינת ישראל המיוצגת לעניין הסכם זה על-ידי שר החקלאות לפי החלטת הממשלה מס' 68/כל מיום כ"ח באדר תשט"ז (11 במאָרס 1956) ובין כל ישראל חברים, אגודה הרשומה בישראל לפי החוק העותומני, שמרכזה בפריס, צרפת, והמיוצגת לעניין הסכם זה על-ידי מר מרסל פרנקו.

וזה דבר ההסכם:

חברת כל ישראל חברים (להלן למען הקיצור — כ"ח), מחויקה באדמות אשר הוחכרו לכ"ח על-פי בקשת המונח קרל גטר בפירמאן מיום 3 למוחרם שנת 1287 ה'ג' (שהיא שנת 1870), ואשר תרגומו לעברית מצורף לכתב הסכם זה, והיא הקימה על אדמות אלה את בית-הספר החקלאי "מקוה ישראל".

האדמות האמורות הנן נכסי המדינה, והן רשומות בספרי האחזה בתל-אביב, כך..... דפים..... גושים..... חלקות..... על שם המדינה.

לשם מימון, ניהול ופיתוח בית-הספר החקלאי מקוה ישראל כמוסד בעל אופי ממלכתי והעמדתו על בסיס משקי מוצק, ולשם קביעת פרטי השתתפותם של המדינה ושל כ"ח בתקציב הדרוש לקיומו ובהשקעות הדרושות לפיתוחו, הגיעו מדינת ישראל — הפועלת לעניין הסכם זה בשמה ובשם הסוכנות היהודית לארץ ישראל על מוסדותיה — והמיוצגת כאמור (להלן למען הקי-צור — שר החקלאות) מחז וכ"ח מאידך, לידי הסכם זה:

הצעה משונה זו עוררה הדים רבים בכל עתוני הארץ ויוכח ציבורי ער. אני שמח לציין שרוב העתונים המבטאים דעתם של חוגים ציבוריים שונים במדינת ישראל מתייחסים בשלילה להצעה זו, אף כי נשמעות גם תגובות חיוביות בנדון.

מר ישע רבינוביץ, המטפל בתיכנון מיתאר העתיד של העיר תל-אביב רבתי, כלל בהצעת תכנית המיתאר גם את אדמות מקוה-ישראל, פרדסיה, כרמיה ושאר מטעיה, וגם את נקודת הישוב עצמה על 80 הבניינים הבנויים בה לתלמידים, למורים ולמדריכים, שלדעתו צריך להפכם לפארק ולמוזיאון על תולדות ההתיישבות החקלאית בארץ-ישראל. ברוב אדיבותו הציע סגן ראש עיריית תל-אביב לקרוא את הפארק על שמה של מקוה-ישראל.

לא רק הנהלת מקוה-ישראל מתנגדת לחיסול בית-הספר החקלאי הארצי הראשון בארץ-ישראל, העומד לחוג בשנה הבאה מאה שנים לקיומו, ושוללת את העבר-תו למקום אחר. אני מקוה שגם ממשלת ישראל וגם הכנסת לא יתנו ידן להצעה משונה זו.

למעשה, ההצעה איננה חדשה. עוד בשנת 1963 הגיעו אל הציבור הרחב ידיעות על חביעת עיריית תל-אביב להעביר לתחומה חלק מאדמות מקוה-ישראל, וכבר אז נתקלה ההצעה הזאת בהתנגדות נמרצת. מר זהבי, שהוא מזכיר חברת מקוה-ישראל, שהיא חברה משותפת לממשלה ולחברת כל ישראל חברים, כתב אז ב"דבר" מיום 12 בספטמבר 1963, בין היתר: "הידיעות שהגיעו לציבור הרחב על חביעת עיריית תל-אביב להעביר לתחומה חלק מאדמות מקוה-ישראל, עוררו תמיחה וחרדה מטעמים רבים. סגן ראש עיריית תל-אביב, מר יהושע רבינוביץ, הצהיר שהגיעו לאוני העיריה גירסאות כאילו מועבר בית-הספר החקלאי מקוה-ישראל ממקומו הנוכחי מטעמים של חינוך חקלאי. מצד מקוה-ישראל כבר ניתנה הודעה ברורה עוד לפני הצהרתו של סגן ראש העיריה, שאין בכוונתה לעקור. גם משרד החינוך לא אישר את ה"שמועה", וכל שנה מפתח את בית-הספר החקלאי, בו לומדים עתה" — זה היה בשנת 1963 — 700 תלמידים." (בינתים גדל מספר התלמידים וכבר מגיע ל-800). "יש לשאול את הנוגעים בדבר, את האחראים לקיום המוסד, מה אמת בשמועות אלו בטרם מצהירים על תכניות לפארוקים ודרך אגב מבקשים לצרף שטחים לעיר. היש להבין מרדבי מר יהושע רבינוביץ כי מספיקה הכחשה נמרצת של מקוה-ישראל על תכנון של שמועות, והעיריה תסיר את דרישתה? והוא מסיים ואומר: "מקוה-ישראל מתקרבת לשנת המאה של קיומה. נקודה ישונית ראשונית זו בארץ-ישראל המתחדשת הכשירה מטובי אנשי ההתיישבות ומבוגי ענף כלכלי יסודי (חקלאות, פרדסנות) למשק הארץ. אין להקל ראש בקבלת החלטות, שאין יודעים את תוצאותיהן לגבי קיומה של מדינת ישראל. אין לנהוג כך גם כשאנוטרסים שונים דוחפים בכיוון זה".

והנה עברו מאז חמש שנים ויותר. ההצעה הוסרה אז מן הפרק. אבל עכשיו קמה לתחייה בפי סגן ראש עיריית תל-אביב, מר רבינוביץ, והדבר מחייב דיון בכנסת. כדי שהמוסד העליון של מדינת ישראל יחליט החלטה ברורה ומחייבת לגבי כל הגורמים במדינת ישר-

של הון המניות הרשום של החברה כאמור, לא תזכה את שר החקלאות בהקצאת מניות נוספות כל עוד לא הושג הסכם נוסף לכך עם כ"ח.

7. החברה תקצה לכ"ח מניות, נוסף על המניות שיוקצו לה לפי סעיף 4, תמורת כל סכום אשר כ"ח תשקיע בחברה במוזמנים, מחוץ לכספים אשר היא תש"ל לחברה לפי סעיף 12; והסכום הנומינלי של מניות שיוקצו לכ"ח כאמור בסעיף זה יהיה סכום השקעותיה כאמור.

8. החברה תתנהל על-ידי מועצת מנהלים שמספר חבריה יהיה תשעה, מהם ארבעה נציגי שר החקלאות, ארבעה נציגי כ"ח, ויושב-ראש שיתמנה על-ידי שר החקלאות לאחר התייעצות עם כ"ח.

כ"ח רשאית למנות אחד מארבעת נציגי האמורים לשמש סגן היושב-ראש.

כל החלטות המועצה יתקבלו ברוב דעות. היו הדעות שקולות, יכריע היושב-ראש; אך לא תהא זכות הכרעה בידי סגן היושב-ראש.

9. לא תמכור החברה, ולא תעשה עסקה אחרת כמשמעותה בפקודת הקרקעות (העברה), ולא תוציא מרשותה אדמות המשמשות לצרכי בית-הספר החקלאי מקוה ישראל, אלא על-פי החלטת רוב של שלושה רבעים במועצת המנהלים.

באספה הכללית של החברה יהיו לשר החקלאות ולכ"ח מספר קולות שווה, יהיה אשר יהיה סכום המניות שהוקצו להם.

10. החברה תקבל על עצמה את כל החובות אשר בית-הספר החקלאי מקוה ישראל חייב ליום רישום החב"ר; והתעודה החתומה בידי רואי חשבון "האפט את האפט" תשמש ראיה מספיקה לסכום חובות אלה.

שר החקלאות יעשה כמיטב יכולתו למען תקבל החברה מילווה לשם סילוק חובות אלה. קרן המילווה, והריבית עליה, יסולקו בשיעורים שיווספו לתקציב השנתי השוטף של החברה.

11. בהצעת התקציב השנתי של משרד החקלאות יוכנס מדי שנה בשנה סכום של לא פחות מאשר 100,000 ל"י (מאה אלף לירות) כהשקעתו השנתית של שר החקלאות בחברה.

12. כ"ח מתחייבת להשתתף בכל תקציב שנתי שוטף של החברה, בגבול של שלושים אחוז למאה אך בסכום שלא יעלה על 65,000 ל"י (שישים וחמישה אלף לירות) לשנה, כל עוד לא סולקו החובות האמורים בסעיף 10, ובסכום שלא יעלה על 50,000 ל"י (חמישים אלף לירות) לשנה, לאחר סילוק החובות האמורים.

שר החקלאות ישא ביתרת התקציב השנתי השוטף של החברה, במידה שלא יכוסה בידי גופים ציבוריים או ממקורות אחרים.

13. תקופת הסכם זה היא ל-99 שנים מיום התא"ר דרך דלמטה; הודיעה כ"ח לשר החקלאות, לא פחות מאשר שנה אחת לפני תום התקופה, כי יש ברצונה לחדש את ההסכם לתקופה נוספת, תוארך תקופת ההסכם ל-99 שנים נוספות או לתקופה קצרה ממנה שבעלי ההסכם יסכימו עליהן; ובלבד שלא תוארך תקופת ההסכם כאמור, כל עוד לא הושג הסכם לגבי הגדלת הון המניות של החברה לצורך השקעות נוספות מאוצר המדינה, וה-

1. תיווסד ותירשם בישראל חברה פרטית מוגבלת בערבות עם הון מניות שתישא את השם "מקוה ישראל - כל ישראל חברים" (להלן - למען הקיצור - החברה); ומטרתה ותפקידה להחזיק, לנהל ולפתח את בית-הספר החקלאי מקוה ישראל, וחברי החברה יהיו שר החקלאות וכ"ח.

2. שר החקלאות יחזיר לכ"ח, לתקופת הסכם זה, את האדמות שהוחזרו בפירמאן האמור לכ"ח על-פי בקשת המנוח קרל נטר, המוחזקות עתה בידי כ"ח והמשמשות בפועל לצרכי בית-הספר החקלאי מקוה ישראל, אל, תמורת חכירת-משנה זו תשלם לכ"ח אותו הסכום הנומינלי אשר כ"ח תשלם לשר החקלאות תמורת החכירה האמורה.

3. שר החקלאות יחזיר לחברה, לתקופת הסכם זה, כל אותן אדמות המדינה, וידאג להחזרת כל אותן אדמות רשות הפיתוח לחברה לתקופת הסכם זה, אשר היא בהן צורך מוזמן לזמן, לפי החלטת החברה לשם ניהול יעיל או פיתוח של בית-הספר החקלאי מקוה ישראל; והתמורה אשר החברה תידרש לשלם בעד חכירות אלה תהיה תמורה נומינלית בלבד. החליטה החברה כי לשם ניהול יעיל ופיתוח של בית-הספר החקלאי מקוה ישראל יש צורך באדמות נוספות שאינן אדמות המדינה או אדמות רשות הפיתוח, ונוכח שר האוצר כי התנאים בפקודת הקרקעות (רכישת לצרכי ציבור), 1943, נתמ"ל, או יופקעו אדמות אלה ויוחזרו לחברה בתורת אדמות המדינה כאמור.

4. תיעשה שומה של בית-הספר החקלאי מקוה ישראל כפי ערכו ביום רישום החברה, וסכום השומה בניכוי השווי המוערך של האדמה הפנויה ובניכוי הסכומים ששולמו לבית-הספר החקלאי מקוה ישראל מאוצר המדינה, מעת קום המדינה ועד יום רישום החברה, ייקבע בחלקה של כ"ח כהון המניות של החברה.

הפקת שומה לצורך סעיף זה תיעשה על חשבון שר החקלאות, על-ידי מנהל אגף השמאות במשרד המשפ"ט. הודיעה כ"ח תוך 60 יום מיום מסירת הצעת השומה לידה, שאין היא מקבלתה, תעשה היא הצעת שומה נגדית על חשבונה, על-ידי שמאי מוסמך. הודיע שר החקלאות תוך 60 יום מיום מסירת הצעת השומה הנגדית לידו, שאין הוא מקבלה, יובא העניין לפני מנהל אגף השמאות במשרד המשפטים והשמאי המוסמך שנתמנה על-ידי כ"ח; לא הגיעו שני השמאים לידה הסכם ביניהם תוך 30 יום מיום מסירת העניין לידיהם, יתמנה שמאי מכריע על-ידי נשיא בית-המשפט העליון, והשומה של השמאי המכריע תחייב את בעלי ההסכם.

5. הון המניות הרשום של החברה יהיה כפל סכום השומה שייקבע בחלקה של כ"ח כאמור בסעיף 4.

נרשמה החברה לפני גמר השומה, יוגדל הון המניות הרשום של החברה לכלל סכום השומה כאמור, מיד אחרי גמר השומה, והחברה תקצה לכ"ח מניות בסכום השומה כאמור.

6. החברה תקצה לשר החקלאות מניות בסכום הכספים ששולמו מאוצר המדינה לבית-הספר החקלאי מקוה ישראל מעת קום המדינה ועד יום רישום החברה, והיא תקצה לו מדי פעם בפעם מניות בסכום ההשקעה שיושקע בחברה מאוצר המדינה בהתאם להוראות סעיף 11. השקעה בחברה מאוצר המדינה, העולה על מחציתו

משרד החינוך והתרבות - האגף לחינוך חקלאי
 הצעת תקציב לבנייה ושיקום במקוה ישראל

שינויים הנובעים מכך לגבי זכויות שר החקלאות וייצוגו
 בהנהלת החברה ובאסיפתה הכללית.

14. הודעה שיש לשלוח לעניין הסכם זה לשר
 החקלאות, יראו אותה כאילו נשלחה כדין אם נשלחה
 בדואר רשום למשרד החקלאות בירושלים; והודעה שיש
 לשלוח לעניין הסכם זה לכי"ח יראו אותה כאילו נשלחה
 כדין אם נשלחה בדואר רשום לש. הורוביץ ושות', עורכי-
 דין, ירושלים, ישראל.

ולראיה באו שר החקלאות בשם מדינת ישראל ומר
 מרסל פרנקו בשם חברת כל ישראל חברים על החתום,
 פה מקוה ישראל.

היום יום ד' בניסן תשט"ז (16 במרס 1956)

דיון ושירותים לתלמידים

1. **פנימיות**
 מבין 800 תלמידי מקוה-ישראל, גרים עדיין כ-450
 בצריפים ובבניינים שאינם ראויים לרמה המקובלת
 (העדר שירותים, 10-12 תלמידים בחדר, קירות
 סדוקים וכו'). בניית פנימיה עם ריהוט, חשמל
 ופיתוח השטח ל-75 תלמיד (כולל מועדון ודירת
 מדררי) עולה כ-380,000 ל"י.
2. **פנימיות -** 6 פנימיות - 2,280,000 ל"י
 מעבדות - 3 מעבדות קיימות, שהן
 בשימוש תמידי במשמרות. יש צורך
 להקים 3 מעבדות נוספות (כימיה,
 פיסיקה, ביולוגיה) כדי לעמוד בתכנית
 הלימודים.
 3 מעבדות x 50,000 ל"י - 150,000
3. **חדרי לימוד ומוסך לאגרונומיקה**
 להקניית ידיעה ולימוד מעשי בהחזקת
 מכונות חקלאיות, הבניין וציודו - 90,000
4. **חדרי לימוד ועבודה לכלכלת בית**
 להקניית ידיעה ולימוד מעשי בכלכלת
 בית כפרית, כולל לימודים יסודיים
 בהנהלת חשבונות של משק חקלאי - 80,000
5. **מתמרה ומחסן נגדים** - 100,000
6. **אולם ספורט** - 180,000
7. **מגרש ספורט (השלמה)** - 20,000
8. **אמפיתיאטרון** - השלמה של חדרי
 הקרנה ושירותים
9. **מרמזה וחדרי חולים** - 150,000
10. **בריכת שחיה** - שתשמש גם בריכת
 אגירה לשדות
11. **שיקום מבנים עתיקים**
 ועדת ארכיטקטים של משרד השיכון
 בחנה את המבנים שיש לשקמם מבחי-
 נה היסטורית ויוכלו למלא צרכים
 פונקציונליים בחיי המוסד. במבנים
 האלה ישוכנו מוסדות לימוד וציבור
 (מעבדות, חדרי לימוד, ספרייה, חדרי
 חוגים ומלאכות, מינהלה וכו'). לשיקום
 סטרקטורלי והיצוני - 600,000
12. **המשק חקלאי** - לפי הרשימה המ-
 צורפת - 1,350,000
13. **מערכת חשמל** - רשת מרכזית 100,000
14. **מערכת ביוב** - רשת מרכזית, השלמה - 70,000
15. **גינון כללי** - 80,000
16. **20 דירות לעובדים** - 400,000
17. **כבישים פנימיים** - 200,000
18. **הריסת מבנים וסילוקם** - 100,000
19. **תיכנון ופיקוח** - 300,000
20. **בלתי-צפוי מראש** - 400,000

6,820,000 ס"ה

שר החקלאות מרסל פרנקו

שר החקלאות ושר החינוך והתרבות מינו בשנת
 1962 ועדה לבדיקת מבנה המשק החקלאי בכתי-הספר
 החקלאיים. הוועדה הגישה ב-1963 מסקנותיה, שאושרו
 בחתימת השרים דאז - שר החקלאות, מר משה דיין,
 ושר החינוך והתרבות, מר אבא אבן - ביום 5 ביוני
 1963, י"ג בסיון תשכ"ג.

לפי דין-והשבון זה נקבע שהשטח הדרוש לבית-
 הספר הוא 2,700 דונם כשטח עיבוד חקלאי. מלבד אדמת
 העיבוד החקלאי, ברשות מקוה ישראל שטח לבנייה.
 היום שטח בנייני משק, מגורים ובנייני ציבור, כבישים
 ודרכים וכו' הוא 700 דונם. ובסך הכל ברשות בית-
 הספר 3,400 דונם, שאין לגרוע מהם כדי לאפשר קיום
 מתוכנן של בית-הספר ל-800 תלמידים.

שמענו שיש בתכנית שר החינוך להגדיל את
 מספר התלמידים וכושר הקליטה של המוסד ל-1,000
 -1,200 תלמידים.

בקשר עם חגיגת מאה שנה לקיום בית-הספר
 מקוה ישראל הקימה הממשלה ועדת שרים מיוחדת.
 יושב-ראש הוועדה הוא שר החקלאות, מר חיים גתני,
 וחבריה הם השרים: זלמן ארן, מרדכי בנטוב, פנחס
 ספיר ויוסף ספיר. מלבד השרים משתתפים בוועדה
 שלושה חברים מהנהלת המוסד - י. אפרתי, הדסה
 סמואל וחדד בית-אריה.

ועדת השרים אישרה ביצוע שיקומו והרחבתו
 של המוסד במסגרת תקציב כולל של 7 מיליון
 לירות בקיורו, מתוך זה לביצוע - 5.5 מיליון לירות.
 במימון התכנית משתתפים: חברת יק"א - 1.2 מיל-
 יון לירות, כל ישראל חברים - 500,000 לירות, קרן
 רוטשילד - 500,000 לירות. הממשלה מצדה תקציב
 מקרן החינוך או ממקורות אחרים 3,3 מיליון לירות.
 יש להניח שסכומים גוספים להגשמת תכנית הפיתוח,
 בסך 7 מיליון לירות, יגויסו מתורמים ומגופים
 ציבוריים אחרים.

לפי תכנית השיקום והפיתוח יוצאו הסכומים
 הג"ל כדלקמן: פנימיות לתלמידים - 1,500,000
 לירות; בנייני ציבור ושיקום מבנים עתיקים -
 1,500,000 לירות; משק חקלאי - 1,400,000 לירות;
 כבישים ושירותים שונים - 1,820,000 לירות; סך
 הכל 7 מיליון לירות. והנה התקציב המפורט: -

חוברת י"ב, ישיבה ש"ס
- חצעות לסדר-היום (בהיר) -

המחירים הם פרי הערכה של מהנדסים ואדריכלים.
עד כה הובטחו למקוה ישראל הסכומים האלה:

ל"י	
2,500,000	ממשלת ישראל -
1,200,000	יק"א -
500,000	כל ישראל חברים -
500,000	קרן רוטשילד -
<u>4,700,000</u>	ס"ה

מכאן נובע הצורך לקבוע עדיפויות. מוצע סדר כדלהלן:

חלק א'	הממשלה	יק"א	כי"ח	קרן רוטשילד
1. תיכנון ופיקוח -	200,000			
2. 3 פנימיות -	540,000	600,000		
3. שיפורים, מבנים ומוסדות ציבור -	100,000		500,000	
4. אגרומיכניקה -	90,000			
כלכלת בית -	80,000			
מתפרה -	100,000			
מרפאה -	150,000			
מעבדת חשמל -	100,000			
5. המשק החקלאי -	700,000			
6. הריסת מבנים וסילוקם -	100,000			
7. אולם ספורט ומגרש ספורט	200,000			
8. מערכת ביוב -	70,000			
9. בלתי-צפוי מראש, חלק א' -	200,000			
	<u>2,630,000</u>			

חלק ב'

10. תיכנון ופיקוח -	100,000			
11. 3 פנימיות	340,000	300,000		500,000
12. 20 דירות לעובדים -	400,000			
13. המשק החקלאי -	350,000	300,000		
14. כבישים -	200,000			
15. אמפיתיאטרון -	20,000			
16. מעבדות	150,000			
17. גיזון כללי	80,000			
18. בריכת שחייה -	150,000			
19. בלתי-צפוי מראש, חלק ב'	200,000			
	<u>4,620,000</u>	1,200,000	500,000	500,000

עצם הרעיון, אפילו היה מתקבל, היה דורש השקעה של עשרות מיליוני לירות להקמת בניין בית-ספר חקלאי מודרני וחדש לאלף תלמידים במקום אחר. אין להניח שיש לממשלה מקורות כספיים חפשיים כדי להעמידם למטרה זאת שהיא, כפי המוצהר על-ידי מר י. רביגוביץ, להקים פארק ומוזיאון בדרום תל-אביב.

חברי הכנסת, בית-הספר מקוה-ישראל התחיל ב-1870 עם 12 תלמידים; ב-1914, ערב מלחמת-העולם הראשונה, הגיע מספר התלמידים בו ל-100; ב-1919, בשנת הצהרת בלפור, הגיע מספר התלמידים ל-150; ב-1948, שנת הקמת מדינת ישראל, הגיע מספר התלמידים ל-450; ב-1968, במלאת עשרים לקיומה של המדי-

התיכנון לביצוע תכנית זו כבר הושלם וניגשו לביצועה. כבר בונים שלוש פנימיות, שוקם בניין עתיק של בית-הכנסת ובית-הספר, מקימים בנייני דירות למורים ולמדריכים, מרחיבים ומשכללים את ענפי המשק החקלאי לרמה המודרנית הדושה לעתיד לבוא.

על כן משונה מאד שדווקא בתקופה של תנופת הפיתוח וגידול המוסד וליוס הולדת המאה של הישוב העברי החקלאי הראשון, מובאת ההצעה לחסלו ולהעבירו למקום אחר, לשטח אשר לדעת מומחים אין כלל להשיגו. אין שטח מתאים אחר בסביבה הקרובה וגם לא כל-כך קרובה.

ולצרכי תושביה בפארק, במקום צל וזיכור. דאי שתושבי תל-אביב זכאים לכך. אבל אין להעלות על הדעת להקים זאת על-ידי חיסולו של מקוה-ישראל, שאינו בית-ספר חקלאי אחד מבתי-הספר החקלאיים הרבים שבארץ. זהו בית-הספר החקלאי הראשון שהוקם לפני קרוב למאה שנה, והוא עצמו נהפך לפארק לאומי, לנכס לאומי, שערכו ההיסטורי והציבורי חורג הרבה מעבר לערכו של סתם בית-ספר חקלאי.

מקוה-ישראל מסמל את ראשית ההתיישבות שלנו בארץ. אם בעוד שנה נחוג מאה שנות קיומו של בית-הספר מקוה-ישראל, נחוג גם את יובל המאה להתיישבות החקלאית, לכפר העברי בארץ. זה יובל מאה שנה לראשית הגשמת הציונות במפעל התקומה שלה.

אם אנחנו מסתכלים עכשיו, מרוחק, במוגעים שפעלו בלב אלה שהקימו את מקוה-ישראל, אין לנו אלא להשתומם לאינטואיציה העמוקה של קרל נטר וחבריו, שתפסו שבית-ספר חקלאי הוא הצבת הראשונה להתחלת הישול השרשרת של תקומת ישראל.

שאלו את קרל נטר מדוע קרא למפעל שלו "מקוה-ישראל" דווקא. האיש השיב: כשם שמקוה מטהר את האיש היהודי מטומאת ימות החול, כך תטהר אדמת מקוה-ישראל את העם היהודי מטומאת הגלות.

מעניין שבתזכיר שהגיש קרל נטר לחברת "כל ישראל חברים" על הקמת בית-ספר, הוא כותב: ראו, אני נוהג לפניכם תכנית מוסד חדש, אשר בו תוכלו לחנך את הדור הבא ולהרגילו לעבודת האדמה. על-יד תכינו מקום כחסה ומפלט לאחינו אשר היום או מחר הרבה מהם יברחו ממקומות מושבם משנאת הגויים אליהם. על-ידו תרכשו מעט מעט את הארץ הקדושה אשר עיני כל ישראל, כבני הדור הישן וכבני הדור החדש, צופיות אליה תמיד.

אלה היו דברי נבואה מפי מייסד מקוה-ישראל. ומשהקים את בית-הספר, היה זה השדה העברי הראשון בארץ. בית-ספר זה השתלב בכל אורך שנות קיומו בתולדות הישוב בארץ על לגולתיו ושלביהן השונים. בראשית העלייה הראשונה שימש מקום החדשה לבילויים, שקיבלו שם את הכשרתם החקלאית הראשונה. בימי העלייה השנייה שימש מפתח לכל המפעל ההתיישבותי, ורבים מבני ההתיישבות בארץ הכשירו את עצמם והתחנכו במקוה-ישראל. אלפי התלמידים, שלמדו והתחנכו במקוה-ישראל במשך כל השנים האלה, מפוזרים היום ברחבי הארץ, בכל הישובים, בכל צורותיהם. מקוה-ישראל לא היה רק בית-ספר. במקוה-ישראל היתה גם ראשית המחקר החקלאי. מקוה-ישראל שירת באמונה את החקלאות במשך שנים רבות. ואם היום יצאו לחקלאותנו מוגיטין בעולם, ואם אומות העולם רואות היום את חקלאות ישראל כחקלאות שהגיעה להישגים אולי מן הגדולים ביותר שהושגו במקום מן המקומות, הרי זה לא מעט בזכות הרציפות וירשות הדורות של חקלאים בעלי מקצוע וחוקרים שלמדו והכשירו את עצמם על המעשה והתורה של מקוה-ישראל.

אבל מקוה-ישראל איננו רק מנומנט היסטורי. זהו בית-הספר החקלאי הגדול ביותר שיש לנו, והוא מונה 800 תלמידים, עם שטח גדול כפי ששמעתם, ומקנה הכשרה יסודית בכל ענפי החקלאות. לבית-ספר

נה, הגיע מספר התלמידים ל-800; ובשנות השבעים עומדים להגדיל את מספר התלמידים עד אלף.

מקוה-ישראל קמה לפני תל-אביב, ולא נעובה במלחמת-העולם הראשונה. בוגרי מקוה-ישראל הניחו יסוד והצטרפו לכפר נטר, קיבוץ חקוק, ניר אליהו, שלוחות, כפר עציון, טיראן, קבוצת יזרעאל, רם-און, לגרעיני נח"ל בגולן, נח"לים בסיני, ועוד.

מבין תלמידי מקוה-ישראל יצאו טובי מפקדי צה"ל, ביניהם האלוף אברהם יפה ורבי-אלוף חיים בר-לב.

בסיום דברי רצוני לצטט כמה משפטים מדבריו של מר איזקסון, וישוב-ראש התאחדות האיכרים, שכולנו מכירים אותו. הם הובאו ב"דבר" מיום אתמול: "השנים היפות בחיי היו במקוה-ישראל, — נאנח נשיא התאחדות האיכרים צבי איזקסון, בוגר המוסד. הוא מתנגד לרעיון של העברת בית-הספר למקום אחר לא רק מפני שהוא מתקומם נגד המגמה הנפסדת למחוק את העבר, כי אם משיקולים מעשיים. מקוה-ישראל במקום אחר רמתה תרד, כי קרל נטר הועיד רק את המקום הזה לסמל חי של התחדשות ההתיישבות בארץ-ישראל, בגלל סגולותיה הנדירות של אדמתו. הוא מקוה שהיוו הרעיון להפיכת "מקוה" לפארק יוכחו לדעת שעשו שגיאה, ועצם הרעיון יבייש אותנו בעיני יהודי העולם".

"הרבה תלאות, נסיונות, עליות וירידות, כשלונות ונצחונות ראתה מקוה-ישראל במאה חסר שתיים שנותיה. זוהי פנינת-חמד שהחמדה אליה עולה ככל שעולם החי והצומח שבה נעשה בולט יותר מול מגרדי השקמים של הכרך הפוער פיו לבלעה. ועתה שוב באו ימים של טיטוט ושכנות התבועות התרעננות חלוצית חדשה. יידי המוסד, מוריו והמוסדות התומכים בו רואים אתגר להוכיח כי פלא ההתחדשות מלווה את "מקוה" כיום כמו בעבר, והיא אינה מאבדת אף טיפה אחת מערכה האקטואלי וממשקלה הרעיוני והמעשי, וגם היום היא חשובה ויפה כמו ביום היווסדה". אלה דברים שנכתבו על-ידי צבי מגן וראו אור ב"דבר".

לדעתי, הכרחי ורצוי להסיד את כל הוויכוח האומלל הזה מעל דפי העתונות ומקרב הציבוריות, ולמען לא יהיו רבים שיתמרמו על עצם העלאתו, רצוי שהכנסת תקיים דיון בנושא זה ותיתן מצדה אותו פירמאון למקוה ישראל, כפי שבזמנו נתן לו השולטן התורכי, ושבית-ספר זה יוסיף להתקיים במקום היווסדו לעולמים, כל זמן שימלא את תפקידו כבית-ספר חקלאי לנוער בישראל.

היו"ר י. סרלין

רשות הדיבור לשר החקלאות.

שר-החקלאות ח. גבתי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מצטער מאוד שהיה צורך בהעלאת הישול העתה של חבר-הכנסת בהיר לסדר-היום. אני מצטער שיכול היה לעלות על דעתו של מוסד ציבורי חשוב ונכבד כעריית תל-אביב, בו יושבים אנשי ציבור, להציע להפקיע את אדמת בית-הספר במקוה-ישראל, או חלק מאדמה זו, לצורך נטיעת פארק לתושבי תל-אביב. יש לי כל ההבנה לצרכי העיר

זה הוקצב כסף. חבר-הכנסת בהיר מסר את הפרטים על כך, ואינני רוצה לחזור עליהם. אני מאמין שלא יעלה על דעת מישהו ברצינות לשלול ממקוה-ישראל את האדמה שחברת "כל ישראל חברים" קיבלה מן השלטון התורכי לצורך בית-ספר תקלאי, ולהפוך אותו לאיגוד אחר. אין להעלות על הדעת להזין ולהעביר את בית-הספר החקלאי לאיזור אחר. תל-אביב, ואולי בראש וראשונה תל-אביב, חייבת לשמור על אבן-החן הזאת, על בית-הספר הזה, על הגנים, על הפרדסים, על הירק המתנוסס כנאות-מדבר ברחבי האספלט והבטון של העיר. אבל אם יתעוררו ספקות בלבו של מישהו שאולי מקוה-ישראל איננו נחוץ עוד ויש מטרות חשובות יותר, אני שותף לחדתו של חבר-הכנסת בהיר.

אני מציע שבטיית קיומו העתידי של בית-הספר החקלאי מקוה-ישראל תידון בוועדה מוועדות הכנסת, והיא תקבע את רצונה של הכנסת, רצונו של העם בישראל, לראות בהמשכו של בית-הספר החקלאי הזה, ושלקראת חג יובל המאה שלו לא יגישו לו עכשיו שי בצורת הצעה לחיסולו.

היו"ר י. סרליון:

האם חבר-הכנסת בהיר מסכים להצעה להעביר את הנושא לוועדה?

אריה בהיר (מפלגת העבודה הישראלית): כן.

היו"ר י. סרליון:

אני מעמיד את ההצעה להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה, שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת, נתקבלה.

זה יש יתרון שהשטח שלו מגוון מאוד ויש אפשרות לפתח בו גידולים שונים בענפי חקלאות רבים, ויש אפשרות לתת לחניכיו הכשרה רבגונית. מי שסבור שצריך להפוך את אדמת מקוה-ישראל לפארק, אולי מניח שאין לנו עוד צורך כיום בבתי-ספר חקלאיים, כשם שהיה מי שסבור, לפני שנים אחדות, שהחקלאות בישראל כבר הגיעה לקצה גבול התפתחותה ושמספר החקלאים גדול מדי ויש צורך לצמצמו.

כיום זקוקים אנו לבית-ספר חקלאי הרבה יותר משהיינו זקוקים לו בעבר, מסיבה פשוטה. החקלאות כיום שונה לחלוטין מן החקלאות שהיתה לא רק לפני חמישים שנה, אלא גם לפני עשרים שנה ולפני עשר שנים. בחקלאות מתחוללת מהפכה שמשנה את מושגינו מיסודם. אין לנו כיום חקלאות פרימיטיבית כאשר אדם יכול לעבוד ולנהל משק בלי לימוד, בלי הכשרה, רק מתוך הנסיון. החקלאות שלנו מבוססת על הישגי המדע האחרונים, והחקלאות האינטנסיבית שלנו, העוברת יותר ויותר לגידולי גן ופירות, שהם מכוונים בראש וראשונה ליצוא, היא חקלאות מודרנית ומאוד מסובכת. היא מחייבת הרבה מאוד ידע. לא יכול בימינו להיות חקלאי בלי הכשרה יסודית של שנים.

השטח שהוקצה בשעתו למקוה-ישראל היה מתוכנן ל-800 תלמידים. אבל עם הכנסת גידולים אינטנסיביים וענפי חקלאות אינטנסיביים יותר, אין לי ספק שבעתיד יגדל מספרם, ובמידה גדולה מאוד, ובית-ספר זה יהיה מסוגל לקלוט מספר גדול יותר של תלמידים. התכנית שנדונה עכשיו בקשר ליובל המאה, לב-נות את מקוה-ישראל מחדש, להתאים אותו לצרכים, לרמה, לטכנולוגיה הקיימת, נועדה לבנות את בית-הספר הזה בצורה כזו, שיוכל להכשיר ולחנך חקלאים שיהיו מסוגלים להיות חקלאים טובים בשנות השב-עים ובשנות העשרים. לצורך זה יש תכנית, לצורך

2. ההוראות החדשות של חברת "שינוע" בעניין עבודת פועלי

נמל חיפה בליל שבת

היו"ר י. סרליון:

הכנסת תעבור להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת פרוש: ההוראות החדשות של חברת "שינוע" בעניין עבודת פועלי נמל חיפה בליל שבת.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. רק שלשום התפרסם בעתונות, כי בשל האטה בנמל חיפה נצטברו כ-50,000 תיבות פרי-הדר וכן נתרכזו בנמל חיפה כ-100 משאיות עמוסות פרי. אבל זה לא מנע להתלבש באיצטלה מתחסדת של דאגה למצב הכלכלי של המדינה, עד כדי פגיעה קשה וחמורה בציפור נפש עמנו, קדושת שבת קדשנו.

בושנו ונכלמנו עד כמה מתנתקים מיסודות עמנו, מתכריזים לערך הערכים של עם ישראל, ובימי אימים אלה, כשאנו כה זקוקים לרחמים, לרחמי שמים, ואנו כה זקוקים לזכויות ולחסדי ה', בימים אלה נית-נות הוראות הפוגעות בקדושת השבת ומעמיקים תהומות בין אחים לאחים, בלי שים לב כי למען קדושת השבת מסרונו נפשנו ועלינו על מוקדים.

והפגיעה הזאת בקדושת השבת נעשתה על-ידי חברת "שינוע", המפעילה את נמל חיפה. היא אשר נתנה הוראות וגושפנקה רשמית של רשות הנמלים, שהיא רשות ציבורית ממלכתית, ולפי הוראות אלה תתנהל העבודה בנמל בליל שבת כרגיל, ולעומת זאת במוצאי-שבת לא תהיה משמרת שלישית. העבודה ביום השבת תתנהל במשך כל היום. היינו הפועלים יתחילו עבודתם גם בשבתות וחגים בשעה שש-וחצי בבוקר עד שעה אחת-וחצי אחרי-הצהריים, המשמרת השנייה תעבוד עד שעה תשע-וחצי בערב של מוצאי שבת, ומשמרת שלישית לא תעבוד במוצאי-שבת. ואילו בליל שבת תעבוד משמרת שלישית משעה עשר בערב עד שעה ארבע בבוקר, בשבת-קודש.

הסדר כזה, לקיים משמרת שלישית בליל-שבת ולשבות במוצאי-שבת, הוא מעין נקמנות. מעשה נקמ-נות מסוג זה בשבת ובשומרי שבת ידענו בימים ושנים שעברו, כאשר חשבו כי בדרך זו מרכיזים אחי-פריחי, פורקי-עול, מתבצרים ומשתלטים. אבל חשבתי שכיום, במצב בו אנו חיים והגעתם לשלטון, מה מכם יהלך

בסלוניקי, לא יוכלו לעמוד בזה בבואם לארץ הקודש, לחיק מולדתם.

שר התחבורה, אשר בוודאי תשיב להצעתך, האמן לי, העליתי הפעם נושא זה ובלבדי פנימה פועמת התקווה כי אתה, ואתך חבריך בממשלה, ודאי זכור לכם יפה, כי גם אבותיכם ואבות אבותיכם שמרו על קדושת השבת, היו מוכנים למסור נפשם למען שמירת קדושת השבת ובאמצעות הגולה נאבקו לא פעם נגד שליטים ופריצים גויים כאשר רצו לכוף עליהם לחלל, - חלילה, קדושת השבת. וכאשר הגעת אתה, והגיעו חבריך בממשלה, למעמד של שרים במדינת ישראל, אל, איך וכיצד יכולים אתם להתנכר לאחיכם אתם, כאשר מבקשים מכאן אחרים יהודים לא לכוף עליהם לחלל קדושת השבת בארץ הקודש.

קשה לי לבטא הכאב הצורב בלבב יהודי שומר שבת, כאשר הוא צריך לבקש מממשלה במדינת ישראל או משרים יהודים, שלא יאכפו חילול שבת בארץ האבות.

אולי תתרום אתה, ועמך חבריך בממשלה, לרמת המעמד של שרים בישראל, ותשקלו כמה כואב הדבר שאתם פוגעים בקדושת שבת קדשנו על-ידי הוראות אלה של חברת "שינוע".

אשמח מאוד אם תבשרנו, כבוד השר, כי אתה מוכן להורות לבטל הוראות חברת "שינוע". אם לא תמסור הודעה משמחת זו, אזי אבקש מהיושב-ראש להעמיד להצבעה את ההצעה בדבר דיון במליאת הכנסת על הפגיעה הקשה בקדושת השבת על-ידי הוראות חברת "שינוע".

היו"ר י. סרלין :

רשות הדיבור לשר התחבורה.

שר-התחבורה מ. כרמל :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. מה שמתרחש בנמל חיפה בכל הנוגע לעבודה בשבת, אין בו שום חידוש לעומת מה שהיה נהוג במשך כל השנים. וההודות את האחרונות של חברת "שינוע" בעניין זה, אשר הוזכרו כאן היום, אף הן תואמות את הסדרים והנהוגים הקיימים.

בדרך כלל אין מתבצעת עבודה סדירה בלילות שבת ובימי שבת בנמלים. אולם במקרים מיוחדים ויוצאי-דופן, בהם יש הכרח חיוני, ממדוגה ראשונה, לסיים עבודות פריקה או טעינה, שהוחל בהן מבעוד יום והפסקת העבודה בהן עלולה לגרום שיבוש חמור בנושא מסוים - משלימים את העבודה. בשבת נעשות עבודות בטחוניות שאינן סובלות דיחוי, וכן נעשות עבודות אחזקה ותיקונים הכרחיים, שבלעדיהם לא יוכל הנמל לפעול באורח סדיר ותקין. במידה שמבוצעות עבודות בשבת ובימי המנוחה בנמל חיפה, הן נעשות על-פי היתר כללי, המתחדש מדי שנה בשנה, והניתן על-ידי משרד העבודה, בהתאם לחוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א - 1951.

היתר האחרון ניתן ב-26 בנובמבר 1968 ותקפו עד 31 באוקטובר 1969. סעיף 1 בהיתר זה, המתחדש - -

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :

אולי אתה יכול להגיד מי השתתף בישיבת הוועדה?

אם תתנו ליהודים שומרי שבת לשמור קדושת השבת? מה זה יפגע בכם ובשלטונכם, שהוא בלאו הכי בדיכום?

אמנם כן, אין כל חידוש במצב העגום של שמירת השבת בנמלי ישראל. ייתכן כי יגידו לי, שגם עד כה עבדו בשבתות. אולם ההוראות האלה, שניתנו החל מה-1 בינואר על-ידי חברת "שינוע", הן הוראות קבועות עם גושפנקה ציבורית-ממלכתית. יודע אני כי שר התחבורה יכול לעלות על הבמה ולומר כי אין זה נגד החוק, כאשר יש סמכות לוועדת שרים לתת היתר לעבודה בשבתות. הייתי רוצה לדעת - וזאת אני מבקש לבקר ולדון בכך - אם ההוראות האלה של חברת "שינוע" ניתנו בהסכמת ועדת השרים, אם התכנסה הוועדה ואם החליטה, על סמך מה החליטה, ומי הם השרים אשר התכנסו והחליטו. למותר לגמרי כי אומר ואודיע מראש, כי לדעתנו אין כל זכות לאיוושהי ועדה לתת היתרים לעבודה בשבת בגלל חישובים כלכליים, ולהפך בזה ברית יסוד קיום עמנו, שהוא שבת קדשנו. אולם אני שואל זאת לשיטתכם, גם בהתאם לדעתכם: מי הסמיך להורות הוראות אלה? שאלתי ובקשתי בהצעת-תי היא, כי הכנסת תדון ותוקיע את העוול הגדול בפנינה החמורה בקדושת השבת על-ידי הוראות פוגעות אלה, עד כדי פרדוקס כזה, לקיים עבודה בליל שבת ולשבות במוצאי-שבת.

אני מציע שהכנסת תדון ותוקיע את המניעים להוראות מגוחכות כאלה, הגובלות בנישה של "להכעיס", מה ממוריץ את חברת "שינוע" להפך קדושת השבת; ומה מגוחך הוא כאשר הוראות אלה ניתנות בזמן כזה של שכיחות, השבתות, האטות בעבודה בנמל, הגורמות הפסדים ברבבות לירות.

חברי הכנסת הנכבדים, קשה להשיג למה ומדוע ירשו זאת, למה ומדוע יכאיבו למהות אלפי יהודים, אשר חילול קדושת השבת פוגע עמוק במצפונם. מהות אלפי יהודים אלה חזרו הכרה כי חילול קדושת השבת מסכן את קיומנו בארצנו. כך היא אמונתנו, אמונה זו שבה חיו אבותינו-אבותיכם מאז היותנו לעם. אם חכמינו קובעים "לא חרבה ירושלים אלא מפני שחיללו בה את השבת", הרי זוהי חרבתנו ואמונתנו, ולכן, אחים יקרים, אנו כה חרדים וכה מזועזעים אם כשעה קשה זו, בה אנו חיים, מוקפים שונאים המאיימים לכלותנו, חלילה, למה ומדוע נעורר על עצמנו קיטרוגים איומים שכאלה של פגיעה בציפור נפש האומה, קדושת השבת, אשר שמרה עלינו בכל שנות גלותנו?

בדברנו על הוראות פוגעות אלה בקדושת השבת, אל לנו לשכוח כי יש לכך גם השלכות המתנקמות בנו. אנו יודעים באילו מאבקים נאבקים יהודים במדינות רבות עם בעלי מסחר ותעשייה ועם השלטונות הזרים, לאפשר להם את שמירת השבת. והמאבקים הם קשים וגובלים באבדן מקור פרנסה, גובלים במסירות נפש, והם מסכנים כל קיומם בגלל שמירת השבת. האם נוכל לערר באיון מידה הוראות חברת "שינוע" מתנכלות למאבק של עובדי נמל חיפה? וכך זה תמיד. בדברנו על ההתנכרות וההתנכלות לקדושת השבת בנמל חיפה, אנו נזכרים בפועל נמל סלוניקי, במאבק הידוע לשמירת השבת שם בסלוניקי הכנרת. נעמיד לעינינו הלעג השטני, כי פועלים שמסרו נפשם לשמירת השבת

כליות והחברתיות החמורות שבהמשך הסיכסוך. כן רצוני להביע הערכתי לנציגי העובדים בנמלים אשר, כסופו של דבר, גברה בקרבם האחריות לנמלים, למשק הארץ וליחסי העבודה התקינים, והם חידשו את העבוֹ-דה ללא שהיות, ועל-ידי כך נמנעו נזקים קשים נוספים לכלכלת המדינה, כפי שנמנעה גם התדרדרות חמורה ביחסי העבודה בנמלים ופגיעה בעובדים עצמם.

עלינו לדאוג עתה לעתיד. אני הוצה לקוות, כי בעזרת כל הגורמים הנוגעים בדבר ייעשה עכשיו להשתתת יחסי העבודה בנמלים על בסיס איתן יותר של אמון הדדי, לקיום נאמן של הסכמים בין רשות הנמלים והעובדים, ולדאגה משותפת לקידום הנמלים ושיכלול העבודה בהם, למען משק הארץ ולטובת עובדי הנמלים גם יחד.

היו"ר י. סרלין :

הצעה לחבר-הכנסת ורדיגר.

היו"ר י. סרלין :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ורדיגר, להצעה.

אברהם ורדיגר (פועלי אגודת ישראל) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מציע להעביר את ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת פרוש לוועדת העבודה.

חברי הכנסת, מה שקרה כעת בחיפה, שרשות הנמלים בישראל והנהלת הנמל הוציאו הוראה מפורשת ומפורטת בכתב לנמלן, הוראה ההופכת את שבת קדשנו ליום רגיל — מהווה סכנה של חילול שבת המוגי לא רק בנמלי ישראל, אלא גם בשירותים ממלכתיים אחרים. זוהי פגיעה חמורה בפועל, במשפחתו ובאורח חייו. זהו קיפוח בולט של הפועל אשר אינו מוכן לחלל שבת, ולכן אינו יכול להתקבל לעבודה בשירות ממלכתי זה.

השבת אינה רק נכס דתי, השבת היא נכס לאומי יקר ומקודש מדורי דורות, מתנה אשר הקדוש ברוך הוא נתן אותה לעם ישראל מבית גניזו. איך אפשר לבזותה ולהשפילה כאן במדינתנו?

ידוע גם וברור, שאין שום רווחים מעבודה בשבתות, כי בסופו של דבר מוכיח החשבון שהקערה נהפכת על פיה. כאשר נבנה נמל אשדוד והתרענו על חילולי שבת הנגרמים על-ידי העבודה המזורזת, כביכול, לא שמעו לנו, ועל אפו וחמתו של הציבור שומר השבת במדינה נעשתה המלאכה בשבתות ובחגים. אולם מה אירעו אולי כדאי שניזכר — באה סערה גדולה והרסה את כל מה שנעשה במאמץ המזורז הזה, גם על חשבון ימי השבתות.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :
זה מכוח עליון?

אברהם ורדיגר (פועלי אגודת ישראל) :
כן, אני משוכנע בכך.

אחר-כך באו השביתות וההשבחות אשר נמשכות עד היום, בלי להתחשב במשק המדינה ובטחונה, והורסות את כל התקוות הטובות של ייצור ויצוא וקיום המדינה מכחינה כלכלית ובטחונית.

שר-התחבורה מ. כרמל :

הכל יתברר לך עד שאסיים דברי.

— סעיף 1 בהיתר זה, המתחדש, כאמור, מדי שנה, קובע, כי ניתן להעביר במונחה השבועית בשטח נמל חיפה עובדים מטעם מנהלת הנמל בתהליכים חיוניים שאין אפשרות לדחותם, כגון פריקה, טעינה ותיקונים דחופים, וזאת בתנאי שמונהל נמל חיפה יתן מראש הסכמתו לכל מקרה ומקרה. זה לשון סעיף 1 בהיתר.

היתר זה ניתן, כאמור, על פי חוק שעות עבודה ומונחה, תשי"א—1951, שסעיף 12 בו קובע, כי "שר העבודה רשאי להתיר העבדת עובד בשעות המנוחה השבועית, או בחלק מהן, אם הוא משוכנע שהפסקת העבודה למונחה השבועית, לכולה או לחלק ממנה, עלולה לפגוע בהגנת המדינה או בבטחון הגוף או הר-כוש, או לפגוע פגיעה רבה בכלכלה, בתהליך עבודה או בסיפוק צרכים שהם, לדעת שר העבודה, חיוניים לציו-בור או לחלק ממנו".

היתרים ניתנים גם על בסיס החלטות ועדת שרים להיתרי עבודה בשבת, המורכבת מראש הממשלה, שר העבודה ושר הדתות. ועדת השרים להיתרי עבודה בשבת הסמיכה את שר העבודה, בספטמבר 1954, על בסיס החוק הני"ל, להוציא היתר לעבודה בשבתות בנמל חיפה, כאמור.

והואיל וכך, אני מציע, אדוני היושב-ראש, להסיר את ההצעה מסדר-היום.

אולם בטרם ארד מהדוכן, רצוני לנצל את ההוד-מנות, בדברנו בענייני נמלים, ולהביע את סיפוקי — אשר ללא ספק חברי הכנסת שותפים לי בכך — על חיסול הסיכסוך בין רשות הנמלים לעובדים בנמלי אש-דוד וחיפה, שגם להאטת העבודה ולהורדת התפוקה, על שיבת העובדים לעבודה סדירה ועל החזרת סדרי התיפעול לתקום מאתמול בבוקר.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל) :
כמה זמן זה יחיוק מעמך?

שר-התחבורה מ. כרמל :

אולי אתה מוכן להתנבא. אינני מוכן להתנבא. אני מוסר עובדות.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל) :
אני ידע מראש.

שר-התחבורה מ. כרמל :

סיכסוך עבודה זה, שפרץ בנמל אשדוד והתרחב לנמל חיפה, היה מדאיג ביותר, בעיקר בגלל היותו חל בעונת משלוח של פרי-ההדר לחוץ-לארץ, הקשור בלוח זמנים קפדני הוא חייב להגיע לשווקים במועדים שתוכננו — וגם במטענים הכלליים ובהמתנה מיותרת של אניות, — דבר הגורד עמו הוצאות מיותרות. הפיגור שנתהווה יחוסל, כמשוער, תוך חמישה-שישה ימים. עם חיסול הסיכסוך יחידוש העבודה התקינה בנמלים רצוני להביע את הערכתי למאמץ הרב וחסד הליאות, שהשקיעו ראשי הסתדרות העובדים והמחלקה לאיגוד מקצועי שלה, בימים האחרונים, כדי להביא ליישובו המהיר של הסיכסוך, בהכירם בתוצאות הכל-

– הצעות לסדר-היום (ורדיגה, סרלין); חוק שירותי הכבאות (תיקון) (סרלין, סודקיס, לנדאו) –

רבותי, העניין הוא רציני מכדי שנוכל לעבור עליו לסדר-היום, ולכן אני מציע להעביר אותו לוועדת העבודה.

היו"ר י. סרלין:

אנו עובדים להצבעה. לפנינו שלוש הצעות: 1. דיון בכנסת בהצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת פרוש; 2. הסרת ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת פרוש מסדר-היום; 3. העברת ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת פרוש לדיון בוועדה, לפי הצעת חברי-הכנסת ורדיגה.

הצבעה

בעד ההצעה לקיים דיון בעניין בכנסת	– מינוט
בעד ההצעה להסיר את העניין מסדר-היום	– רוב
בעד ההצעה להעביר את העניין לדיון בוועדה	– מינוט
ההצעה להסיר את העניין מסדר-היום	נתקבלה.

ה. חוק שירותי הכבאות (תיקון), תשכ"ט – 1969 *
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר י. סרלין:

אנחנו עובדים לסעיף ח' בסדר-היום: חוק שירותי הכבאות (תיקון), תשכ"ט – 1969, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הפנים, חברי-הכנסת סודקיס.

מרדכי סודקיס (יו"ר ועדת הפנים):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מביא כאן תיקונים לשתי הצעות חוק, שנתמגו בוועדה לאחת, באישור ועדת הכנסת. לחוק זה נרשמו שלוש הסתייגויות: אחת של חברי-הכנסת לנדאו וכהן-מגורי, שנייה של חברי-הכנסת שטרן ושלישי של חברי-הכנסת לנדאו.

אני רוצה לציין שיש לנו עניין רב בתיקונים המוצעים בחוק זה, על מנת למנוע תקלות רבות שהיינו עדים להן בזמן האחרון בקשר לכבאות, וכן כדי להסדיר את מימון הוצאות הכבאות. החוק המוצע קובע, שאת מחצית ההוצאות תכסה הממשלה ומחצית – העיריות והמועצות האזוריות.

אני מבקש לתת את רשות הדיבור למסתייגים, להנמקת הסתייגויותיהם.

היו"ר י. סרלין:

אנו עובדים להצבעה בקריאה שנייה. לסעיף 1 אין הסתייגויות.

הצבעה
סעיף 1 נתקבל.

היו"ר י. סרלין:

לסעיף 2 – הסתייגות לחברי-הכנסת לנדאו וכהן-מגורי, רשות הדיבור לחברי-הכנסת לנדאו.

וכעת, האם רוצים להחזיר ולהציל את ההפסדים על-ידי חילול שבת כפי על הפועל היהודי בנמל? אני מתפלא שכבוד שר-התחבורה התעלם מההוראה המפורשת, הנמצאת בידו, בדף לעובד מס' 5 לנמלן, בהתימת דוד צפריר, על טופס רשות הנמלים בישראל, חברה הנמצאת בבקלות וממשלתית. בסעיף זמני העבודה הרגילים מופיעים גם שבתות וחגים כימי עבודה רגיליים החל מה-1 בינואר 1969. דבר כזה עדיין לא היה. שר העבודה הזכיר כאן את העבודה הנעשית בלילות שבת כגמר העבודה של ימי שישי, אולם כאן מדובר על הוראות מיוחדות החל מה-1 לינואר 1969, הוראות חד-שות, לפיהן בשבתות ובחגים תהיה עבודה רגילה.

חברי הכנסת, זהו נושא שאינו יכול שלא להיות נדון לפחות בוועדה. יש לשנות את תכנית העבודה ולהפסיק את העבודה בשבתות בנמלי ישראל.

בדיון על חוק התקציב לשנת 1965/66 אמר שר התחבורה המנוח בריהודה, כי "אם העובדים בנמל חיפה יחליטו שיותר נוח ויותר כדאי להם לעבור מן השעות הקיימות לשעות עבודה אחרות, מובטחני שרשות הנמלים, נמל חיפה וגם אנוכי, לא נפריע להם". זה היה כאשר התרענו על העבודה בלילות שבת, וכעת הוסיפו את יום השבת והרחיבו את הפרצה.

אנחנו עובדים לסעיף ח' בסדר-היום: חוק שירותי הכבאות (תיקון), תשכ"ט – 1969, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הפנים, חברי-הכנסת סודקיס.

מרדכי סודקיס (יו"ר ועדת הפנים):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מביא כאן תיקונים לשתי הצעות חוק, שנתמגו בוועדה לאחת, באישור ועדת הכנסת. לחוק זה נרשמו שלוש הסתייגויות: אחת של חברי-הכנסת לנדאו וכהן-מגורי, שנייה של חברי-הכנסת שטרן ושלישי של חברי-הכנסת לנדאו.

אני רוצה לציין שיש לנו עניין רב בתיקונים המוצעים בחוק זה, על מנת למנוע תקלות רבות שהיינו עדים להן בזמן האחרון בקשר לכבאות, וכן כדי להסדיר את מימון הוצאות הכבאות. החוק המוצע קובע, שאת מחצית ההוצאות תכסה הממשלה ומחצית – העיריות והמועצות האזוריות.

אני מבקש לתת את רשות הדיבור למסתייגים, להנמקת הסתייגויותיהם.

היו"ר י. סרלין:

אנו עובדים להצבעה בקריאה שנייה. לסעיף 1 אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר י. סרלין:

לסעיף 2 – הסתייגות לחברי-הכנסת לנדאו וכהן-מגורי, רשות הדיבור לחברי-הכנסת לנדאו.

יתבצע, יש לתת לחוק שינוי ביצוע. לכן אני מציע את תיקוני השני.

היו"ר י. סרלין:
רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הפנים.

מדכ"י סורקיס (יו"ר ועדת הפנים):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אשר להסתייגות הראשונה, של חברי-הכנסת לנדאו וכהן-מגורי — הרוב בוועדה סבור, כי אין להטיל חובה על שר הפנים להתקין תקנות ועל-ידי כך להעמיד את השר לביקורת של בית-המשפט הגבוה לצדק אם לא יתקין תקנות, וכי מספיקה הביקורת הפרלמנטרית על שר הפנים. יש לוועדה מגע הדוק עם שר הפנים ואזו תהיה קשובה לכל הערה קונסטרוקטיבית של חברי הכנסת.

חברי-הכנסת לנדאו הזכיר את חוק כנוביץ. קיימת בעיה כלכלית חמורה המונעת ביצוע חוק כנוביץ. אנחנו, חברי הכנסת, חייבים להקשיב למבצעי החוק. חוק זה כבד מאוד. אינני יודע אם אמתנו מסוגלים עכשיו להביא לביצוע חוק כזה הכרוך במאות מיליוני לירות. על המדינה רובצים עכשיו חובות כבדים. איננו יכולים להרשות זאת עכשיו לעצמנו, לבצע את החוק, אם כי זה לטובת בריאות הציבור.

היה מקרה בעניין שיפוץ בתים, שאי-אפשר היה להתקין תקנות. יש מקרים שונים. אפשר לסמוך על שר הפנים שיבצע את הניתן לביצוע.

להסתייגות של חברי-הכנסת שטרן — בסעיף 4(4) לחוק מדובר על מוסדות ומפעלים פרטיים, ואילו בסעיף 6 התכוננו רוב חברי ועדת הפנים להסמיך את שר הפנים לקבוע תקנות ביחס לכל הבניינים ואפילו לחצרות ריקות, שבהם תהיה חובה להציב אמצעי כיבוי. הצעת חברי-הכנסת שטרן רק תצמצם את סמכותו של שר הפנים, ואילו אנו גורסים שבענייני כבאות יש להעניק מקסימום של סמכויות, ומובטחני שאילו יופעלו בתבונה.

יש מקרים שאנו חייבים לפקוח עין על-מנת למנוע את השריפות. אינני יכול לחתום שלא תהייה שריפות, אבל יש להבטיח שאפשר יהיה למנוע אותן בכל המקומות.

אשר להסתייגות השלישית — של חברי-הכנסת לנדאו — הצעת הרוב גורסת לפי הנוסח הקבוע בפקודת העיריות לגבי שאר החיובים המוטלים על האזרחים על-פי חוקי-עור. דחינו: למרות החובה והמועד הקבועים בחוקי-העור, רשאית הרשות המקומית לשלוח פקחים, ואם החובה לא מולאה, דורשים הפקחים עוד פעם מהאזרח למלא חובתו תוך נקיבת מועד לדרישה זו. רק אם האזרח לא קיים את הדרישה הזאת, שוקלת הרשות המקומית ביצוע החובה על-ידיה היא ודרישת ההוצאות מהאזרח. על-ידי ביצוע כאמור אין האזרח יוצא פטור מעונש על הפרת חובתו הראשונה.

אנו סבורים, כי נוהג זה הוא נכון ואין סיבה לחרוג ממנו. ביחסים שבין הרשות המקומית והאזרח טוב שיהיה מקום גם לשיכנוע ולא צריך תיכף להפעיל את מלאו סמכויות השלטון.

קנתן. אני מתפלא שיש התנגדות לכך. אינני יכול להבין את ההתנגדות, זולת אם אין הכוונה לקיים את החוק הלכה למעשה וללא דיחוי. לולא זאת, מה ההתנגדות לקביעה בחוק שהשר יחוייב בהתקנת התקנות?

זו הסתייגותי הראשונה. אני חושב שהיא קובעת את ערכו של החוק. אני חוזר ואומר: באין תקנות אין לחוק כולו כל ערך, והנאמר בו לגבי רכישת ציוד, מיתקנים והפיקוח על האמצעים למניעת דליקות — יהיה חסר משמעות ממשית.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אבוא לנמק גם את ההסתייגות של חברי-הכנסת שטרן ואת הסתייגותי הנוספת.

חברי-הכנסת שטרן מציע, בסעיף 2, במקום המלים "בכל מקרקעין או בסוגים מסויימים של מקרקעין" לכתוב "בכל מקרקעין שעליהם חלה החובה על רשות הכבאות לקבוע סידורי כבאות כאמור בסעיף 4(4)".

בסעיף 2 יש פרצה והכוונה בהצעת חברי-הכנסת שטרן לסתום פרצה זו. מהי הפרצה? לפי סעיף 2 יוכל השר לקבוע תקנות לגבי מקרקעין או סוגי מקרקעין. הוזה אומר, הוא יוכל לסווג מקרקעים ולומר שבסוג מסויים של מקרקעין, כגון מקרקעין שעליהם בנויים בניינים רבי-קומות, לא יוצבו מכשירי כיבוי. הוא יוכל לשחרר מקרקעין מסויימים מהחובה להתקין בהם ציוד נגד שריפות. כוונתו של חברי-הכנסת שטרן למנוע פרצה זו. מאחר שרשות הכבאות היא הקובעת את הסדרים בעניינים אלה, אין להוציא סוגים מסויימים של מקרקעין מן הסדרים אלה.

עכשיו אעבור להסתייגות השנייה שלי, הסתייגות לסעיף 6ב.

אם יותקנו התקנות על-פי חוק זה — ואני מקווה שיותקנו — יהיה חייב כל מחויק במקרקעין או בעליהם להציב בהם אמצעי כיבוי ולהחזיקם במצב תקין. החובה הזאת תחילתה 30 יום מיום פירסומן של התקנות. זה זמן סביר. מציעי החוק אומרים, שאם אחרי פירסום התקנות ולאחר שעבר הזמן הסביר שניתן לבעל המקרקעין להתקין את הציוד הדרוש, לא עשה זאת, רשאית רשות הכבאות לדרוש ממנו ככתב למלא את החובה הזאת. ובמקרה שלא מילא חובתו גם לאחר הפניה של רשות הכבאות, רשאית היא לעשות זאת בעצמה, על חשבונה.

אני מציע למנוע סחבת וביורוקרטיה בצינורות ארוכים, שפירושים אחד — אי-ביצוע, אנו דנים במסכת עדינה ודליקה מאוד. על-פי הניסיון, כל האסונות והנזק שריפות — ברכוש בחיי-אדם — היו בגלל אי-קיום של הסדרים הדרושים. עכשיו יהיה עלינו למנוע את הסחבת הגדולה. אני מציע איפוא שהדרך תהיה קצרה: שיימחק סעיף 6ב (א) הדן על כך שרשות הכבאות, כשלא ימלא אדם את התביעה הראשונה, תפנה אליו ככתב בשנית. אני מציע להוציא אלמנט זה, לקצר את הדרך ולשמור על ביצוע תקין. אני מציע לכתוב, שלאחר שנתבקש אדם וחוייב לעשות זאת לפעול בהתאם לתקנות ותוך 30 יום לא עשה את המוטל עליו, תהיה רשאית רשות הכבאות לבצע את הטעון ביצוע, על חשבונה. זה דרוש לדעתי כדי שהחוק

— חוק שירותי הכבאות (תיקון) (סורקיס, לנדאו, ידיד, סרלין); חוק הדרכונים (תיקון מס' 3) (סרלין, סורקיס, אבנרי) —

חיים לנדאו (גח"ל):

מדובר על רשות הכבאות שתחידע פעם שנייה. הרשות המקומית יצאה מהמעגל.

מרדכי סורקיס (יו"ר ועדת הפנים):

יש סיבות שונות לכך שאזרחים לא ביצעו את הדברים. אם בעל-הבית לא ביצע, העירייה עושה זאת במקומו. האם אני צריך להגן על בעלי-הבתים נגדך, חבר-הכנסת לנדאו?

חיים לנדאו (גח"ל):

כאן מדובר בעסקים ולא בבעלי-בתים.

מרדכי סורקיס (יו"ר ועדת הפנים):

בעניין זה אנחנו צריכים להמשיך בהידברות עם האזרחים.

מנתם ידיד (גח"ל):

חבר-הכנסת לנדאו רוצה להגן על הרכוש.

מרדכי סורקיס (יו"ר ועדת הפנים):

אני יחד אתו בעניין הגנה על הרכוש.

מכל הנימוקים האלה אני מציע לדחות את כל ההסתייגויות.

היו"ר י. סרלין:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 2.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר-הכנסת ח. לנדאו וז. כהן-מגורי לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת מ. ח. שטרן לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ח. לנדאו לא נתקבל.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. סרלין:

לסעיפים 3—6 אין הסתייגויות. אני מעמיד להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיפים 3—6 נתקבלו.

היו"ר י. סרלין:

אני מעמיד את החוק לאישור בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק שירותי הכבאות (תיקון), תשכ"ט—1968, נתקבל.

נ. חוק הדרכונים (תיקון מס' 3), תשכ"ט—1969 (*) (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר י. סרלין:

המגמה היא להקל עוד יותר על נסיעות של אזרחים לחוץ לארץ. בהקשר זה אוכיר רק את דבריו של שר החוץ, אבא אבן, שאמר השבוע בכנסת, שהישראלים לים המסייחים בחוץ-לארץ מהווים חלק חשוב ביותר ממערכת ההסברה הישראלית.

היו"ר י. סרלין:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הפנים.

מרדכי סורקיס (יו"ר ועדת הפנים):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מסתייג מהנה"מקה של חבר-הכנסת אבנרי. יש הרבה מסבירים, והייתי אומר: הלוואי ולא יהיו לנו כל כך הרבה מס' בירים. לא כולם הם מסבירים טובים. יש בודאי גם מסבירים טובים, אבל אי-אפשר ללמד על הכלל מדברי שר החוץ. דאיתי גם מסבירים לא טובים, וגם מעשים לא טובים.

אשר להסתייגות גופא: עניין מתן דרכון ותקופת תקפו חייבים להיות נתונים לשיקול דעתו של שר הפנים. יש אנשים אשר בתנאים מיוחדים צריך לתת להם דרכון לשלושה חודשים בלבד. אסור להגביל את חופש הפעולה של השר, כי בבטחון המדינה מדובר. עובדה היא שעד היום, כאשר תקופת הדרכון היתה לא יותר משנתיים, לא שמענו שום טענה נגד סמכותו של שר הפנים לתת דרכון לתקופה קצרה. סמכות זו חייבת להישאר. אותו הגיון קיים ביחס להארכת תקפו של דרכון.

היו"ר י. סרלין:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. הסתייגותי היא פשוטה ואיננה מחייבת הנמקה מפורטת.

הוועדה מציעה להאריך את תקפו של דרכון משנתיים לחמש שנים, לפי החלטת השר. אנחנו מציעים לומר במקום זה: "תקפו של דרכון הוא חמש שנים מהיום שניתן. השר רשאי להאריך תקפו של דרכון לתקופה נוספת, שלא תפחת מחמש שנים, ובלבד ששך כל ימי תקפו של הדרכון לא יעלה על חמש-עשרה שנים מיום שניתן." במלים אחרות, אנחנו מציעים להר-חיב עוד יותר את הליברליזציה, ולתת אפשרות שלאדם יוכל להיות דרכון אחד במשך חמש-עשרה שנה, ולא יצטרך להחליפו מדי פעם.

חוברת י"ב, ישיבה ש"ס, י"ח טבת תשכ"ט. (8 ינואר 1969)
 - חוק הדרכונים (תיקון מס' 3) (טורקיס, סרלין) -

החוק י"ד י. סרלין:
 אני מעמיד את החוק לאישור בקריאה שלישית.
 הצבעה
 חוק הדרכונים (תיקון מס' 3),
 תשכ"ט-1969, נתקבל.

החוק י"ד י. סרלין:
 הישיבה הבאה של הכנסת - ביום ב' הבא, בשעה
 16.00. ישיבה זו נעולה.

מנימוקים אלה אני מציע לא לקבל את הסתייגותו
 של חבר-הכנסת אבנרי.

החוק י"ד י. סרלין:
 אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת אבנרי לסעיף 1
 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.
 סעיף 2 נתקבל.

הישיבה ננעלה בשעה 13.46.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות שנ"ח - ש"ס

- א. שאלות. יג. הצעות לסדר-היום.
- ב. חוק התקציב לשנת 1969/70, תשכ"ט-1969 (קרי-אה ראשונה).
- ג. החלטה בדבר הסמכת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב.
- ד. חוק הדיינים (תיקון מס' 4), תשכ"ט-1969 (קרי-אה שנייה ושלישית).
- ה. חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 2), תשכ"ט-1969 (קריאה שנייה ושלישית).
- ו. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 12), תשכ"ט-1969 (קריאה שנייה ושלישית).
- ז. חוק לתיקון פקודת ביטוח כלי רכב של מגוע (סיכוני צד שלישי) (מס' 2), תשכ"ט-1969 (קריאה שנייה ושלישית).
- ח. חוק שירותי הכבאות (תיקון), תשכ"ט-1969 (קריאה שנייה ושלישית).
- ט. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 5), תשכ"ט-1968 (קריאה ראשונה) - הצעת חבר-הכנסת מ. אונא.
- י. הקדשת אמצעים לזירוז ועידוד של התפתחות המחקר המדעי (הצעת חבר-הכנסת מ. ביבי).
- יא. חוק איגודי מרקעין (העברת זכויות מרקעין), תשכ"ט-1968 (קריאה ראשונה) - המשך הדין.
- יב. חוק לתיקון תקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה), תשכ"ט-1968 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק אימוץ ילדים (תיקון), תשכ"ט-1968 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק החסינויות וזכויות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות, תשכ"ח-1968 (קריאה ראשונה) - דיון ותשובת השר.
- טו. חוק אימוץ ילדים (תיקון), תשכ"ט-1968 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק הדרכונים (תיקון מס' 3), תשכ"ט-1969 (קריאה שנייה ושלישית).
- יז. החלטת ועדת הכנסת בדבר הוספת סעיפים 31, 31ג, 131 לתקנון הכנסת.
- יח. חוק שירות התעסוקה (תיקון), תשכ"ח-1968 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון), תשכ"ז-1967 (קריאה ראשונה) - דיון.
- כ. חוק הרשות להשכלה גבוהה (הוראה ומחקר), תשכ"ח-1968 (קריאה ראשונה).
- כא. הצעות מעשיות להגברת העלייה מארצות הרווחה (הצעת חבר-הכנסת ב. אבניאל).
- כב. חוק למניעת הונאה בכשרות, תשכ"ו-1966 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 26), תשכ"ה-1965 (קריאה ראשונה).
- כד. הצעת החלטה של ועדת הכנסת בדבר תיקון סעיף 147(1) לתקנון.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות שנ"ח - ש"ס

835. מ. ה. שטרן (גח"ל): הוראות החשיפה הקרובות.
917. י. רפאל (מפד"ל): חיווק ההסברה המדינית בבירות העולם.
968. א. בהיר (מפלגת העבודה הישראלית): הצעה
- להעביר את בית-הספר החקלאי מקוה-ישראל למקום אחר.
977. מ. פרוש (אגודת ישראל): ההוראות החדשות של חברת "שינוע" בעניין עבודת פועלי גמל חיפה בלילי שבת.

ג. הצעת חוק הדיינים (תיקון מס' 4), תשכ"ט-1969

1. תיקון סעיף 8 בסעיף 8(ד) לחוק הדיינים, תשט"ו-1955¹, במ-קום "אחד מאבות בית הדין לשמש ראש אבות בית הדין" יבוא "אחד או שניים מאבות בית הדין לשמש ראש אבות בית הדין".

הסתיוגיות לחוק הנ"ל

- לסעיף 1
- ט. אלוני מציעה:
- סעיף 1 לחוק ינוסח כך:
1. בסוף סעיף 8(ד) לחוק הדיינים, תשט"ו-1955, יווסף "במקום שיש שני רבני העיר ושני-הם כשירים לדיינות, ישמשו שניהם כראשי אבות בית-דין; היה אחד מהם כשיר, ישמש
- הוא כראש אבות בית-דין; לא היה אף אחד מהם כשיר לדיינות, ימונה אחד הדיינים כראש אבות בית-דין".
- א. אבנר מציע:
- בסוף התיקון יווסף: "אשר יכהנו בתפקיד זה לסירוגין".

ד. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 2), תשכ"ט-1969

(1) חדל להיות תושב של הרשות המקומית ומסרה על כך הודעה לפי חוק מרשם האוכ-לוסין, תשכ"ה-1965³ ;
 (2) נפטר ;
 (3) השר הורה שלא לרשום אותו לאחר שה-גיש לשר, במועד ולפי סדר שנקבעו בתקנות, בקשה למחוק את שמו מהנספח.

16. הצגת הנספחים ומסירת העתק מהם

(א) בכל שנה יציג השר את הנספחים של כל רשות מקומית באותו מועד ובאותו מקום שבהם מוצגות רשימות הבוחרים לפי חוק פנקס הבוחרים לכנסת, תשי"ט-1959⁴ (להלן- חוק הפנקס), הנוגעות לאזורי הקלפי שבתחום אותה רשות מקומית ; ההודעה לפי סעיף 26 לחוק הפנקס תכ-לול גם פרטים על הצגת הנספחים ; ברשות מקו-מית, שאין בה נספח, תוצג על כך הודעה מתאי-מה במועד ובמקום כאמור.

(ב) לא יאוחר מהיום ה-46 שלאחר היום הקובע ימסור השר למועצה של כל רשות מקומית העתק של הנספחים של אותה רשות מקומית.

17. בקשות ועררים

(א) עד היום ה-65 שלאחר היום הקובע רשאי כל אדם להגיש לשר בקשה בכתב לתקן פרטים המתייחסים אליו שנרשמו בנספח באופן לא נכון, או ערך מנומק בכתב על שהוא לא נרשם בנספח, או על שהוא או זולתו נרשם בנספח שלא כדין.

(ב) סדרי הגשת בקשות ועררים לפי סעיף זה ייקבעו בתקנות.

18. הכרעה בבקשות ובעררים

(א) השר יכריע בבקשות ובעררים שהוגשו לפי סעיף 17 ויודיע את החלטתו בכתב למבקש או לעורר, ואם הערר נגע לזולת - גם לו, עד היום ה-89 שלאחר היום הקובע.

(ב) לא יאוחר מהיום ה-94 שלאחר היום הקובע ימסור השר למועצה רשימה של שמות הבוחרים שהחליט להוסיף לנספחים עקב העררים.

19. ערעור

מי שהגיש בקשה או ערר, ואם הערר נגע לזולת - גם הוא רשאי, עד היום ה-99 שלאחר היום הקובע, לערער לפני בית-משפט מחוזי על החלטת השר או על שלא קיבל הודעה על החלטת השר, וכל חבר המועצה רשאי לערער כאמור על החלטת השר להוסיף שם של בוחר לנספח עקב ערר לפי סעיף 17.

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה-1965¹ (להלן - החוק העיקרי), במקום הגדרת "היום הקובע" יבוא :

"שנת פנקס" - התקופה המתחילה ביום ט"ו באב של שנה פלונית המסתיימת ביום י"ד באב של השנה שלאחריה ;

"היום הקובע" - יום א' בניסן שלפני שנת פנקס פלונית ;".

2. החלפת סעיפים 12 עד 23

במקום סעיפים 12 עד 23 לחוק העיקרי יבוא :

"12. הכנת נספחים

לכל שנת פנקס יוכן נספח לכל אחד מאזורי הקלפי שהיו ביום הקובע בתחום הרשות המקו-מית.

13. הזכות להירשם בנספח

הזכות להירשם בנספח של אחד מאזורי הקלפי שבתחום רשות מקומית נתונה לכל מי שהגיש לשר בקשה להירשם בו ונתקיימו בו אלה :

(1) יום הולדתו ה-18 חל לא יאוחר מיום תחילתה של שנת הפנקס שבשבילה הוכן הנספח ;

(2) ביום הקובע היה רשום במרשם האוכ-לוסין כתושב של אותה רשות מקומית ;

(3) הוא אינו זכאי להירשם בפנקס הבוחרים לכנסת משום שאינו אזרח ישראלי.

14. בקשות להירשם בנספח

(א) בקשה להירשם בנספח תוגש לפי סדר שנקבע בתקנות ; בקשה שהוגשה אחרי היום ה-35 שלפני היום הקובע, לא יודקו לה לגבי הנספח של שנת הפנקס הסמוכה לאחר אותו יום קובע, אלא לגבי הנספח של שנת הפנקס של-אחריה.

(ב) מי שרשום במרשם האוכלוסין כתושב של שטח שנקבע בצו לפי סעיף 111 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948², יראו אותו כאילו הגיש במועדה בקשה להירשם בנספח של אותו שטח לשנת הפנקס שלאחר תחילתו של הצו או של תוק זה, לפי המאוחר יותר.

15. המשכיות הירשום בנספח

מי שנרשם בנספח של אזור קלפי שבתחום רשות מקומית לשנת פנקס פלונית, יירשם גם בנספח לכל שנת פנקס שלאחר מכן, זולת אם נתקיים בו, ביום הקובע שלפני שנת הפנקס, אחד מאלה :

¹ ס"ח תשכ"ה, עמ' 248 ; תשכ"ה עמ' 71.

² ע"ר תשי"ה, תוס' א' מס' 2, עמ' 1 ; ס"ח תשכ"ו, עמ' 74.

³ ס"ח תשכ"ה, עמ' 270.

⁴ ס"ח תשי"ט, עמ' 24.

20. שיפוט מקומי לערעורים

הערעור יוגש לבית-המשפט המחוזי שבאזור שיפוטו נמצא תחום הרשות המקומית.

21. ראיית

חובת ההוכחה לטענותיו - על המערער; כל רשות מרשויות המדינה וכל רשות מקומית חייבות לתת, ללא אגרה, כל תעודה וכל אישור הדרושים לצורך ערעור כזה.

22. הרבב בית-המשפט ומסק דין

בית-המשפט המחוזי ידון בערעור לפי סעיף 19 בשופט אחד; פסק דינו יהיה סופי ואין לערער עליו; פסק הדין יינתן ויימסד לשר עד היום ה-113 שלאחר היום הקובע.

23. פטור מאגרות ומסים

(א) ערעור לפי סעיף 19 פטור מאגרות בית-משפט וממס בולים על יפוי כוח.

(ב) עורך-דין המופיע מטעם מערער בערעור לפי סעיף 19 רשאי לסמוך על יפוי כוח שנחתם על-ידי המערער בפני אחד המגויים להלן, שאישר את חתימת המערער על פני יפוי הכוח, ואלה הם:

(1) שופט;

(2) דיין בבית-דין דתי;

(3) היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המ-דינה, פרקליט המחוז, פרקליט נפה, סגן או עוזר לפרקליט המדינה או לפרקליט המחוז;

(4) ראש רשות מקומית או חבר מועצה של רשות מקומית.

23א. תקנות סדרי דין

שר המשפטים רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לדיון בערעורים לפי סעיף 19, לרבות הגשת ערעור, צירוף בעלי דין, איחוד של ערעורים ומסירת הזמנות ומסמכים אחרים; על דיונים בערעורים לפי סעיף 19 לא תחול כל הוראה בחיקוק אחר המאפשרת הארכת מועדים לערעור.

23ב. הוראות בנוגע לחיילים

השר רשאי, בהתייעצות עם שר הבטחון, להורות הוראות מיוחדות לגבי חיילים בכל הנוגע להגשת בקשות ועררים לפי סעיף 17, לדיון בהם ולמסירת החלטות לפי סעיף 18, ושר המשפטים רשאי, בהתייעצות עם שר הבטחון, להורות הוראות מיוחדות לגבי חיילים בכל הנוגע להגשת ערעורים לפי סעיף 19, לדיון בהם ולמסירת פסק דין; הוראות לפי סעיף זה אינן טעונות פרסום ברשו"ת או כל פרסום אחר, והן יובאו לידיעת החיילים ושאר הנוגעים בדבר בדרך שיקבע השר בהתייעצות עם שר הבטחון.

23ג. מחיקה מהנספח

היה אדם רשום בנספח, ובית-המשפט המחוזי החליט בערעור לפי סעיף 35 לחוק הפנקס לכלול אותו בפנקס הבהורים לכנסת, ימחוק השר את שמו מהנספח.

23ד. השלמת הנספחים ומתן הודעות

עד היום ה-127 שלאחר היום הקובע יתקן וישלים השר את הנספחים בהתאם להחלטותיו לפי סעיף 18, לפסקי דין לפי סעיף 22 ולפסקי דין כאמור בסעיף 23; כל אדם ששמו נוסף לנספח על-פי פסק דין, יודיע לו השר על כך עד היום ה-150 שלאחר היום הקובע.

23ה. רשימת שינויים

לא יאוחר מהיום ה-135 שלאחר היום הקובע ימסור השר למועצה רשימה של כל השינויים שחלו בנספחים עקב בקשות, עררים וערעורים לפי חוק זה או עקב מחיקה לפי סעיף 23ג.

23ו. תקפו של נספח

נספח, כפי שתוקן והושלם כאמור, ייכנס לתקפו ביום ט"ו באב שלאחר היום הקובע, ויעמוד בתקפו עד יום תחילת תקפו של הנספח שלאחריו.

23ז. אין לשנות נספח

אין להכניס שינוי בנספח תוך שנת הפנקס שבשביבילה הוא הוכן.

3. תיקון סעיף 26

בסעיף 26 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:
"השר ימנה, לאחר התייעצות כאמור, אחד מחברי ועדת הבחירות להיות יושב-ראש הוועדה".

4. תיקון סעיף 32

בסעיף 32 לחוק העיקרי -

(1) בסעיף קטן (א), במקום הסיפה המתחילה במלים "ובאופן שיובטח" יבוא: "ובאופן שיובטח ייצוג הולם בכלל ועדות הקלפי לכל הסיעות האמורות וכן שיובטח שבכל אחת מוועדות הקלפי תהיה מיוצגת לפחות סיעה אחת מתוך אלה שאינן מיוצגות בוועדות ההנהלה";

(2) בסעיף קטן (ה), בסופו יבוא: "באופן שבכלל ועדות הקלפי יובטח ייצוג הולם לסיעות המיוצגות בוועדת הבחירות".

5. תיקון סעיף 34

בסעיף 34 (א) לחוק העיקרי, במקום "כעבור שעה" יבוא "כעבור חצי שעה".

6. תיקון סעיף 38

בסעיף 38 לחוק העיקרי, במקום "האדם החתום ראשון למגישים" יבוא "המועמד הראשון ברשימת המועמדים".

7. הוספת סעיף 38א

אחרי סעיף 38 לחוק העיקרי יבוא:

38א. ערבות

(א) עם הגשת רשימת מועמדים על-ידי קבוצת בוחרים כאמור בסעיף 35 (א) יתן בא-כוח הרשימה או ממלא מקומו בידי פקיד הבחירות ערבון, במזומנים או בשיק בנקאי, בסכום לפי הטבלה הנתונה להלן בהתאם למספר התושבים שהיו

רשומים ביום הקובע במרשם האוכלוסין כתושבי הרשות המקומית; תעודה מאת השר המעידה על מספר זה תשמש ראיה חותכת לתכנה; וזו הטבלה:

מספר התושבים	סכום הערבון
עד 5,000	500 לירות.
5,001 עד 25,000	1,000 לירות.
25,001 עד 100,000	3,000 לירות.
למעלה מ-100,000	4,000 לירות.

(ב) בלא ערבון כאמור לא יקבל פקיד הבחירות את רשימת המועמדים.

(ג) סעיף זה אינו חל בבחירות הראשונות לאחר כינונה של הרשות המקומית."

8. תיקון סעיף 39

בסעיף 39 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב), יבוא:

"(ג) לענין סעיף קטן (ב) זכותן של סיעה או סיעות של הכנסת עדיפה על זכותן של סיעה או סיעות של המועצה."

9. הוספת סעיף 41

אחרי סעיף 41 לחוק העיקרי יבוא:

"41א. שינויים ברשימת מועמדים

(א) לא אישר פקיד הבחירות מועמד פלוני ומספר המועמדים שבאותה רשימה פחת בשל כך משליש של מספר חברי המועצה העומדת לבחירה, לא יהא בכך בלבד כדי לפסול את הרשימה.

(ב) אין להחליף או להוסיף מועמדים ברשימת מועמדים לאחר שהוגשה, ואין להביא בה שינויים אחרים."

10. תיקון סעיף 42

בסעיף 42(א) לחוק העיקרי -

(1) אחרי "לבא-כוח הרשימה ולממלא מקומו" יבוא "ולמועמד שסירבו לאשרו";

(2) בסופו, יבוא "הערעור יוגש ויתברר בצורת בקשה בדרך המרצה, ולא ישולמו אגרות בית-משפט בקשר אליו."

11. הוספת סעיף 42

אחרי סעיף 42 לחוק העיקרי יבוא:

"42א. חילוט חלקי של ערבון

רשימת מועמדים, שהוגשה על-ידי קבוצת בוחרים ולא אושרה סופית, תחולט לקופת המועצה, מתוך הערבון שניתן עם הגשתה, חמישית מסכום הערבון, והיתרה תוחזר לנותן הערבון."

12. תיקון סעיף 48

בסעיף 48 לחוק העיקרי, במקום הרישה יבוא:

"לא פחות מ-6 ימים לפני יום הבחירות יפרסם פקיד הבחירות על לוחות המודעות של הרשות המקומית ובמשרדה הראשי הודעה ובה יצוינו: "

13. תיקון סעיף 53

בסעיף 53 לחוק העיקרי, במקום "לא יאוחר מ-10 מיום" יבוא "לא יאוחר מיום".

14. תיקון סעיף 55

בסעיף 55(א) לחוק העיקרי, במקום "12 בלילה" יבוא "11 בלילה".

15. תיקון סעיף 56

בסעיף 56 לחוק העיקרי, במקום "ובוחרים" יבוא "ובשעות ההצבעה בלבד - בוחרים".

16. תיקון סעיף 62

בסעיף 62(א) לחוק העיקרי, בסופו, יבוא "ותימשך ללא הפסקה עד תומה".

17. הוספת סעיף 70

אחרי סעיף 70 לחוק העיקרי יבוא:

"70א. חילוט ערבון

רשימת מועמדים שהוגשה על-ידי קבוצת בוחרים ולא קיבלה מנדט אחד לפחות, יחולט לקופת המועצה הערבון שניתן עם הגשתה."

18. הוספת סעיף 71

אחרי סעיף 71 לחוק העיקרי יבוא:

"71א. החזרת ערבון

ערבון, שניתן עם הגשתה של רשימת מועמדים ואין לחלטו לפי סעיף 70א, יוחזר לנותנו מיד לאחר פרסום תוצאות הבחירות ברשומות."

19. תיקון סעיף 73

בסעיף 73 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ד) יבוא: "(ה) פקיד הבחירות יפרסם ברשומות הודעה על כל שינוי בתוצאות הבחירות שעליו החליט בית-המשפט בערעור בחירות."

20. תיקון סעיף 86

בסעיף 86(א) לחוק העיקרי, במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) הגורם בידועין להפרעה או להפסקה במהלך הסדיר של הבחירות או של ספירת הקולות;".

21. הוראת מעבר

לצורך בחירות שיתקיימו לפני יום ט"ו באב תשכ"ט (30 ביולי 1969) יוסיפו לחול, בכל הנוגע לנספחים, הוראות החוק העיקרי כנוסחיו לפני תחילתו של חוק זה.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לסעיף 2**
 בסעיף 14
ת. טובי מציע:
 למחוק את סעיף קטן (ב).
- לסעיף 11**
א. אבנרי ות. טובי מציעים:
 למחוק את הסעיף.
- לסעיף 17**
א. אבנרי ות. טובי מציעים (אם הסתייגותם לסעיף 7 תתקבל):
 למחוק את הסעיף.
- לסעיף 7**
א. אבנרי ות. טובי מציעים:
 למחוק את הסעיף.
ת. טובי מציע (אם ההסתייגות דלעיל לא תתקבל):
 במקום הסעיף יבוא:
"7. הוספת סעיף 38
 אחרי סעיף 38 לחוק העיקרי יבוא:

38. ערבון
 עם הגשת רשימת מועמדים על-ידי קבוצת בוחרים, כאמור בסעיף 35(א), יתן בא-כוח השיימה או ממלא מקומו בידי פקיד הבחירות ערבון, במזומנים או בשיק בנקאי,

ה. הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 12), תשכ"ט—1969

- 1. הוספת סעיפים 110 ו-110א**
 בפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח—1948 (להלן — הפקודה), אחרי סעיף 10 יבוא:
"110א. תיקון טעות בנוסח שנתקבל
 (א) לענין סעיף זה, "הוועדה" — הוועדה מוועדות הכנסת שחוק היה בטיפולה, ואם אינה קיימת עוד — הוועדה שהחוק נמצא בתחום ענייניה, ובאין ועדה כזאת — הוועדה שקבעה לכך ועדת הכנסת.
 (ב) נפלה טעות בנוסח של חוק כפי שנתקבל בכנסת וקבעה הוועדה, לפי הצעתו של המשפטים, כי הטעות היא לשונית-טכנית, פליטת קולמוס, השמטה מקרית, טעות הדפסה, שיבוש של העתקה וכיוצא באלה, רשאית הכנסת בהחלטה, לתקן את הטעות.
 (ג) נתקבלה ההחלטה לתיקון הטעות לפני פרסום החוק ברשומות, יפורסם החוק כמתוקן.
 (ד) נתקבלה ההחלטה לתיקון הטעות אחרי פרסום החוק ברשומות, יפורסם התיקון ברשומות בחתימת יושב-ראש הכנסת ושר המשפטים, ותחילתו של התיקון תהא מיום פרסומו, זולת אם נקבע בהחלטה שתחילתו תהא מיום תחילת החוק.
- 2. תיקון סעיף 16**
 בסעיף 16 לפקודה, אחרי סעיף קטן (ז) יבוא:
"(ח) טעות שנפלה בנוסח חדש או בנוסח משולב כפי שנקבע בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, רשאית הוועדה, לפי הצעתו של המשפטים, להחליט על תיקונה, ואם כבר נתפרסם הנוסח, יפורסם התיקון ברשומות בחתימת שר המשפטים ויושב-ראש הוועדה; טעות דפוס שנפלה בנוסח שנתפרסם ברשומות לעומת הנוסח, שנקבע או שתוקן בוועדה, יורה שר המשפטים על תיקונה ברשומות."
- 3. אישור תיקונים קודמים**
 תיקוני טעויות בחוק, בנוסח חדש או בנוסח משולב שהתפרסמו ברשומות לפני תחילת חוק זה, יראו כתיקונים שנעשו כדין.

(1) ע"ר תש"ח, תוס' א' מס' 2, עמ' 1, עמ' 11, עמ' 12; ס"ח תש"ט, עמ' 2, עמ' 159; ס"ח תשי"ב, עמ' 10, עמ' 134, עמ' 279; ס"ח תשי"ד, עמ' 126; ס"ח תשכ"ד, עמ' 79; ס"ח תשכ"ה, עמ' 74; ס"ח תשכ"ה, עמ' 232.

הסתייגות לחוק הנ"ל

קולמוס, השמטה מקרית, טעות הדפסה, שיבוש של העתקה וכיוצא באלה" יבוא "שיבוש של העתקה".

לסעיף 1
ש. תמיד מציע:
בסעיף 110א(ב), במקום "לשונית-טכנית, פליטת

1. הצעת חוק לתיקון פקודת ביטוח כלי רכב של מנוע (סיכוני צד שלישי) (מס' 2), תשכ"ט—1969

3. תחילה
תחילתו של סעיף 2 תהא ביום י"ג בשבט ותשכ"ט (1 בפברואר 1969), אולם לגבי סוגי כלי רכב של מנוע, שאינם רכב פרטי כמשמעותו בפקודת התעבורה, תחילתו של סעיף 2 מהיום שנקבע לכך על-ידי שר האוצר בצו אך לא יאוחר מיום כ"ח בחשון תש"ל (9 בנובמבר 1969).

4. ביטול
בסעיף 19 לחוק לתיקון פקודת ביטוח כלי רכב של מנוע (סיכוני צד שלישי), תשכ"ח—1967 (8) (להלן — חוק תשכ"ח), הסיפה החל במלים "אולם לגבי סוגי כלי רכב" — בטלה.

5. הוראות מעבר
פוליסה, שהוצאה לפני תחילת סעיף 2 לחוק זה והיא מכסה חבות כאמור בסעיף 6(1) לפקודה, כפי שתוקן בסעיף 4(1) לחוק תשכ"ח, יראו אותה כאילו נאמר בה שהיא מכסה חבות כאמור בסעיף 6(1) כפי שתוקן בחוק זה.

1. תיקון סעיף 4 לפקודה
בסעיף 4 לפקודת ביטוח כלי רכב של מנוע (סיכוני צד שלישי), 1947 (1) (להלן — הפקודה), בפיסקה (2), בסופה יוסף:

"אדם שנפסל מכח תקפו של חיוב בדיון לפי הסעיף הזה, או לפי צו שניתן לפיו, מלהחזיק ברשיון נהגות, או מלהשיגו, יהיו רואים אותו — לצרכי פקודת התעבורה — כאילו הוא פסול לפי קביעותיה של הפקודה ההיא."

2. תיקון סעיף 6 לפקודה
בסעיף 6 לפקודה, במקום התנאי המגביל בסעיף קטן (1) יבוא:

"ואולם אין חובה שהפוליסה תכסה — (1) חבות של מעביד בשל מוות או חבלה גופנית של עובדו, אם היא מכוסה לפי פרק ג' לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח—1968 (2), או על-ידי ביטוח מרצון, ובמידה שהיא מכוסה כאמור; (2) חבות שבחווה."

2. הצעת חוק שירותי הכבאות (תיקון), תשכ"ט—1969

בנוי של עירייה, של מועצה מקומית או של כל ישוב אחר (להלן — קרקע תקלאית), יותקנו התקנות בהתייעצות עם שר החקלאות.

א. חייבים להציב אמצעי כיבוי
(א) הותקנו תקנות לפי סעיף 6, חייב כל מחזיק מקרקעין, ולגבי מקרקעין שאינם קרקע תקלאית — גם כל בעל, להציב בהם אמצעי כיבוי ולהחזיקם במצב תקין.

(ב) החובה לפי סעיף קטן (א), תחילתה כעבור שלושים יום מיום תחילתן של התקנות; מי שנעשה מחזיק או בעל של מקרקעין לאחר תחילתן, תחול עליו החובה כעבור שלושים יום מיום שועשה מחזיק או בעל של המקרקעין.

ב. סמכות רשות הכבאות
(א) לא הוצבו אמצעי כיבוי במקרקעין, רשאת רשות הכבאות לדרוש בכתב מאחד החייבים בהצבה לפי סעיף 6א, או מאחדים מהם, ככל

1. תיקון סעיף 4
בסעיף 4 לחוק שירותי הכבאות, תשי"ט—1959 (4) (להלן — החוק העיקרי), בפיסקה (4), במקום "לקבוע סידורי כבאות במוסדות ומפעלים פרטיים" יבוא "לקבוע, בכפוף לתקנות שהתקין שר הפנים, סידורי כבאות במוסדות ובמפעלים, בין ציבוריים ובין פרטיים, וכן בניינים גבוהים".

2. החלפת סעיף 6 והוספת סעיפים 6א—7
במקום סעיף 6 לחוק העיקרי יבוא:

6. תקנות בדבר אמצעי כיבוי
שר הפנים רשאי לקבוע בתקנות את הכמויות והסוגים של ציוד, מיתקנים וחמרים לכיבוי דליקות ושל אמצעי אזעקת-דליקה ותקשורת (להלן — אמצעי כיבוי), שיוצבו ויוחזקו במצב תקין בכל מקרקעין או בסוגים מסויימים של מקרקעין, ורשאי הוא לקבוע כמויות וסוגים שונים לסוגים שונים של מקרקעין; ואולם לגבי מקרקעין הנמצאים מחוץ לתחום שטח מגורים

(1) ע"ר 1947 תוס' 1, מס' 1568, עמ' 41.

(2) ס"ח תשכ"ח, עמ' 108.

(3) ס"ח תשכ"ח, עמ' 2.

(4) ס"ח תשי"ט, עמ' 199.

3. **תיקון סעיף 16**
בסעיף 16 (ג) לחוק העיקרי, במקום הסיפה המת-
חילה במלים "מתוך הקרן לפיצוי נזקי מלחמה" יבוא
"מאוצר המדינה".

4. **תיקון סעיף 17**
בסעיף 17 לחוק העיקרי -

(1) במקום כותרת השוליים יבוא "הקצבה
מאוצר המדינה";

(2) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) שר האוצר יעביר לשר הפנים בכל שנת
כספים סכום מאוצר המדינה שהוא מחצית
סך כל אומדני ההוצאות שאישר שר הפנים
לשירותי הכבאות של כלל רשויות הכבאות,
לרבות מקומות שהם מחוץ לתחומה של רשות
מקומית וששר הפנים החליט שיש לקיים בהם
שירותי כבאות."

5. **הוספת סעיף 18א**
אחרי סעיף 18 לחוק העיקרי יבוא:

"18א. הפחתת אגרות ויהור עליהן

רשות הכבאות רשאית להפחית אגרות לפי חוק
זה או לוותר עליהן, בהתחשב במצבו החמרי של
החייב בהן, או בגלל סיבה אחרת שאישר שר
הפנים."

6. **תיקון סעיף 34**
בסעיף 34 לחוק העיקרי, בהתחלה, יבוא "המפר
סידורי כבאות שנקבעו לפי סעיף 4, הנמנע מהציב אמצעי
כיבוי או מתרשל בהחזקתם התקינה".

שתמצא לנכון, למלא את החובה לגבי כל המקר-
קעין תוך הזמן הנקוב בדרישה.
(ב) לא נענה אדם לדרישה לפי סעיף קטן (א),
רשאית רשות הכבאות, בלי לפגוע בעונש האמור
בסעיף 34 או בכל תרופה אחרת, להציב את
אמצעי הכיבוי ולגבות מאותו אדם את כל ההוצ-
אות שהוציאה בשל כך.

ג. תלוקת הוצאות

(א) ההוצאות הכרוכות בהצבת אמצעי הכיבוי
במקרקעין שאינם קרקע חקלאית יחולו מחציתן
על הבעל ומחציתן על המחזיק, זולת אם נקבעה
חלוקה אחרת בהסכם שביניהם, או, באין הסכם,
אם בית-משפט שלום קבע חלוקה אחרת מסיבות
המצדיקות זאת שפורשו בפסק הדין.

(ב) היו יותר מאדם אחד חייבים להציב במקר-
קעין אמצעי כיבוי ולהחזיקם במצב תקין, וקיים
אחד מהם את החובה לגבי כל המקרקעין, חייבים
האחרים להשתתף בהוצאותיו.

ד. זכות כניסה

מי שנתמנה לעניין סעיף זה על-ידי רשות כבאות
רשאי להיכנס בכל עת סבירה לכל מקרקעין
שבתחום הרשות, חוץ מתחום היחיד המשמש
למגורים, כדי לבדוק אם קיימו הוראות חוק זה
והתקנות לפיו או כדי לבצע פעולה לפי סעיף
36(ב), ובלבד שלא ייכנס כאמור אלא לאחר
שהתייצב, במדים, לפני האדם האחראי על
אותם מקרקעין או שנחזה להיות אחראי כאמור,
והציג לו את כתב מינויו, אם גרש לכך; אולם
לא ייכנס למקרקעין שבהחזקת צבא הגנה לי-
ראל או שלוחה אחרת של מערכת הבטחון
שאישר אותה שר הבטחון, אלא באישורו של
מי ששר הבטחון הסמיכו לכך."

הסתייגויות לחוק הנ"ל

מקרקעין" יבוא: "בכל מקרקעין שעליהם חלה
החובה על רשות הכבאות לקבוע סידורי כבאות
כאמור בסעיף 4(4)".

ח. לנדאו מציע:

סעיף קטן (א) יימחק; בסעיף קטן (ב), במקום
המלים "לא נענה אדם לדרישה לפי סעיף קטן
(א)" יבוא "לא מילא אדם חובתו לפי סעיף 6א".

לסעיף 2 (הכולל סעיפים 6 עד 76)
בסעיף 6

ח. לנדאו ות. כהן-מגורי מציעים:

במקום "שר הפנים רשאי לקבוע בתקנות" יבוא
"שר הפנים יקבע בתקנות".

מ. ת. שטרן מציע:

במקום "בכל מקרקעין או בסוגים מסוימים של

ח. הצעת חוק הדרכונים (תיקון מס' 3), תשכ"ט-1969

2. תחולה

דרכון שניתן או שתקפו הוארך לפני תחילתו של חוק
זה, אין חוק זה בא לשנות את תקופת תקפו.

1. **תיקון סעיף 4**

בסעיף 4 לחוק הדרכונים, תשי"ב-1952¹, בסעיף
קטן (א) ובסעיף קטן (ב), במקום "שנתיים" יבוא
"חמש שנים".

(1) ס"ח תשי"ב, עמ' 260; ס"ח תשי"ז, עמ' 142; ס"ח תשכ"ו, עמ' 70.

הסתייגות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

א. אבנרי מציע:

במקום הסעיף יבוא:

1. החלפת סעיף 4

במקום סעיף 4 לחוק הדרכונים, תשי"ב-1952, יבוא:

4. תקופת תקפו של דרכון (א) תקפו של דרכון הוא חמש שנים מיום שניתן.

(ב) השר רשאי להאריך תקפו של דרכון לתקופה נוספת שלא תפחת מחמש שנים, ובלבד שסך כל ימי תקפו של הדרכון לא יעלה על חמש-עשרה שנים מיום שניתן.

ט. מסקנות ועדת העבודה בעניין "בעיות קיצבת הזיקנה"

את שיעור ההטבה הסוציאלית ולהעמידה ליחיד על 40 ל"י לחודש (במקום 25 ל"י) ו-60 ל"י לשניים (במקום 41.55 ל"י; 2) להעלות את גבול ההכנסה המותרת לזכאי להטבות ולהעמידה על 100 ל"י (במקום 68.05 ל"י).

הוועדה רשמה לפניו בסיפוק את העובדה, שקיצבאות הזיקנה משתלמות היום גם לעולים חדשים שהגיעו ארצה אחרי 1 באוקטובר 1967 וכן לאנשים שקיבלו עד תאריך זה מענק זיקנה משירותי הסעד. הוועדה ממליצה שיוחש תהליך הכללתם במסגרת מקבלי קיצבת הזיקנה של האנשים שאינם מבוטחים בשל היותם בגיל גבוה כאשר עלו ארצה או כאשר חוק הביטוח הלאומי נכנס לתקפו ולא קיבלו קודם מענק זיקנה משירותי הסעד.

הגשמת החלטה הזאת תביא להבטחת קיצבת זיקנה לכל הקשישים במדינת ישראל.

הוועדה ממליצה על קביעת הסדר שעל-פיו ייבדק שיעור הקיצבה מדי תקופה קבועה מראש, בכדי להבטיח ששיעור הקיצבה יותאם באופן קבוע לתנודות במדד ובשכר הממוצע.

בישיבת הכנסת ביום ל' בסיון תשכ"ח (26 ביוני 1968) העלה חבר-הכנסת נ. פלד את ההצעה דלעיל על סדר-יומה של הכנסת. מליאת הכנסת החליטה להעביר את ההצעה לוועדת העבודה.

ועדת העבודה קיימה שתי ישיבות שבהן שמעה את מנהל המוסד לביטוח לאומי וחבר עוזריו. מן הדברים ששמעה הוועדה הסתבר כי המוסד לביטוח לאומי משלם קרוב ל-101,200 קיצבאות זיקנה בשביל 145,600 נפשות וכן ל-31,150 קיצבאות שאירים בשביל 44,300 נפשות. הקיצבה ליחיד היא בשיעור של 68.05 ל"י לחודש, ולשניים - 102.05.

כ-40% מכלל מקבלי הקיצבאות זכאים להטבה סוציאלית, מאחר שהכנסתם ממקורות אחרים אינה עולה על שיעור הקיצבה ליחיד. הקיצבה המשתלמת להם היא בשיעור של 93.05 ל"י לחודש ליחיד ו-143.60 ל"י לשניים.

לאחר הדיון הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:

א. מאחר ששיעור הקיצבאות איננו מבטיח מינימום מחיה הכרחי, ממליצה הוועדה: (1) להעלות את

סיכום הישיבות

- ישיבה שני"ח (ט"ז בטבת תשכ"ט - 6 בינואר 1969)**
- היו"ר - ק. לוי; ט. סנהדראי; א. תלמי.**
- א. מזכיר הכנסת ח. ליאור הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.**
- ב. שר-האוצר ז. שרף הביא לקריאה ראשונה חוק התקציב לשנת 1969/70, תשכ"ט-1969.**
- ג. יושב-ראש הכנסת ק. לוי הביא הצעת החלטה בדבר הסמכת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב. הוחלט: לקבל את ההחלטה.**
- ד. בהמשך הדיון על חוק איגודי מקרקעין (העברת זכויות מקרקעין), תשכ"ט-1968, קריאה ראשונה, השתתפו: ש. תמיר, א. גולדשטיין, ג. האוזנר.**
- ה. מ. אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שנייה חוק הדיינים (תיקון מס' 4), תשכ"ט-1969. בוויכוח השתתפו: ש. אלוני, א. אבנרי. מ. אונא השיב למתווכחים. הוחלט: לקבל את החוק.**
- ו. מ. אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שנייה חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 2), תשכ"ט-1969. בוויכוח השתתפו: ת. טובי, א. שוסטק, א. אבנרי. מ. אונא השיב למתווכחים. הוחלט: לקבל את החוק.**
- ז. י. רפאל הגיש הצעה לסדר-היום בדבר חיוק ההס-ברה המדינית בבירות העולם. שר-החוץ א. אבן השיב להצעה. הוחלט: להעביר את העניין לוועדה משותפת של ועדת החוץ והבטחון וועדת הכספים.**
- ב. אבניאל ש. תמיר, א. אבנרי וש. מיקוניס מסרו הודעה על הימנעות סיעותיהם מהצבעה.**
- ח. מ. אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שנייה חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 12), תשכ"ט-1969. הוחלט: לקבל את החוק.**
- ט. מ. אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שנייה חוק לתיקון פקודת ביטוח כלי רכב של מנוע (סיכוני צד שלישי) (מס' 2), תשכ"ט-1969. הוחלט: לקבל את החוק.**
- ישיבה שני"ט (י"ז בטבת תשכ"ט - 7 בינואר 1969)**
- היו"ר - ד. נצר; י. נבון.**
- א. מזכיר הכנסת ח. ליאור הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.**
- ב. ראש-הממשלה ל. אשכול השיב על 16 שאילתות של חברי הכנסת: י. תמיר, ש. תמיר, א. אבנרי, ד. לוי, ט. סנהדראי, נ. פלד, ג. האוזנר.**
- ז. שר-המשפטים י. ש. שפירא השיב על 3 שאילתות של חברי הכנסת: נ. פלד, ג. האוזנר, י. הררי.**
- א. שר-המשפטים י. ש. שפירא השיב על 3 שאילתות של חברי הכנסת: ש. לורנץ, א. חביבי, א. שוסטק.**
- ב. שר-הבטחון מ. דיין השיב על 26 שאילתות של חברי הכנסת: י. תמיר, ש. מיקוניס, ש. ארבל-אלמוולנו, א. אבנרי, ש. תמיר, א. חביבי, ד. לוי, ב. עוזיאל, ש. י. גרוס, ש. לורנץ, ו. שם-טוב, ע. זועבי, נ. פלד, שר-הפיתוח מ. קול השיב על שאילתה של ש. תמיר.**
- ג. שר-התיירות מ. קול השיב על 3 שאילתות של חברי הכנסת: א. טיאר, ד. לוי, י. תמיר.**
- ד. שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי השיב על 9 שאילתות של חברי הכנסת: א. טיאר, י. גולן, ד. לוי, א. חביבי, ש. שורש, א. אבנרי.**
- ה. ב. אוניה (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על חילופי גברי בוועדות הכנסת.**
- ו. מ. ביבי פתח את הדיון על הקדשת אמצעים ליירוה ועידודה של התפתחות המחקר המדעי. בוויכוח השתתפו: מ. חזני, ש. י. גרוס, י. הררי, י. ה. קלינג-הופר, ש. רוון, י. שער, א. טיאר, א. אבנרי, ש. מיקוניס, ש. כהן-צידון, ש. פרס.**
- ישיבה ש"ס (י"ח בטבת תשכ"ט - 8 בינואר 1969)**
- היו"ר - י. סרלין.**
- א. מזכיר הכנסת ח. ליאור הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.**
- ב. מ. ח. שטרן הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הוראות החשיפה הקרובות. שר-המסחר-והתעשייה ז. שרף השיב להצעה. א. טיאר הציע להעביר את העניין לוועדה. הוחלט: להסיר את העניין מסדר-היום.**
- ג. השר מ. בגין השיב על 2 שאילתות של חברי הכנסת: ד. לוי, י. תמיר.**
- ד. א. בהיר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הצעה להע-ביר את בית-הספר החקלאי מקוה ישראל למקום אחר. שר-החקלאות ח. גבתי השיב להצעה. הוחלט: להעביר את העניין לוועדה שתיקבע על-די ועדת הכנסת.**
- ה. מ. פרוש הגיש הצעה לסדר-היום בדבר ההוראות החדשות של חברת "שינוע" בעניין עבודת פועלי נמל חיפה בליל שבת. שר-התחבורה מ. כרמל השיב להצעה.**
- א. ורדיגר הציע להעביר את העניין לוועדת העבודה. הוחלט: להסיר את העניין מסדר-היום.**
- ו. מ. סורקיס (יו"ר ועדת הפנים) הביא לקריאה שנייה חוק שירותי הכבאות (תיקון), תשכ"ט-1969. בווי-כוח השתתף ח. לגדאו. מ. סורקיס השיב לו. הוחלט: לקבל את החוק.**
- ז. מ. סורקיס (יו"ר ועדת הפנים) הביא לקריאה שנייה חוק הדרכונים (תיקון מס' 3), תשכ"ט-1969. בווי-כוח השתתף א. אבנרי. מ. סורקיס השיב לו. הוחלט: לקבל את החוק.**

תוכן העניינים

עמוד

הישיבה השלוש-מאות-ושישים ואחת של הכנסת השישית (כ"ג טבת תשכ"ט – 13 ינואר 1969)

1081	א. מסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת	
	ב. שאילתות ותשובות	
1081	1. פירסום שמותייהם של ארבעה אזרחים עם מעצרים על-ידי המשטרה כחשדים	
1081	2. מספר תיקי המשטרה על הקמת רעש בחוצות הערים	
1082	3. כריתת עצים בידי רועי עדרים	
1082	4. הטרדת אזרחים בעיר התחתית בחיפה	
1082	5. חפירות ארכיאולוגיות ליד הכותל הדרומי	
1083	6. רמת הלימודים בבית-הספר העירוני בשכונת חליסה בחיפה	
1083	7. פיטורי המורה מרת גיהאד חנה ג'ודה	
1083	8. פעולתה של משלחת החפירות באיזור הכותל הדרומי	
1084	9. אמצעים להגברת הבטיחות בבתי-הספר בירושלים	
1084	10. עמדת המועצה הציבורית לתרבות ואמנות כלפי להקות הקצו' של הנוער	
1084	11. צפיפות בכיתה 'י' בבית-הספר "טרה סאנטה", בנצרת	
1084	ג. חוק התקציב לשנת 1969/70, תשכ"ט – 1969 (קריאה ראשונה)	

הישיבה השלוש-מאות-ושישים ושתיים של הכנסת השישית (כ"ד טבת תשכ"ט – 14 ינואר 1969)

	א. שאילתות ותשובות	
1111	1. השפעתה של המתוחות הבטחונית על תנועת התיירות לישראל	
1111	2. השפעתה של ההתנקשות במטוסי "אל על" על התיירות	
1111	3. סיוע מטעם מרכז ההסברה לאירגוני החברים של תנועות המחתרת לשעבר	
1112	4. נוכי משכרם של האמנים שהופיעו בכמות הבידור בליל העצמאות	
1112	5. אישים הנמנים עם האופוזיציה שהופיעו בטלוויזיה	
1113	6. הראיון שערך כתב "קול ישראל" עם תושבי אום-אל-פחם	
1113	7. הפעלת סטודנטים ישראלים בחוץ-לארץ במערכת ההסברה	
1113	8. העלאת אגרת הטלוויזיה	
1114	9. פנייה, מטעם הסתדרות העובדים, לפטור את הפנסיונרים מתשלום אגרת הרדיו	
1114	10. העלאת דמי רשיון הטלוויזיה	
1114	11. סקר בקרב התיירים על התרשמותם מישראל	
1114	12. רכישת תכניות על-ידי הטלוויזיה מחברות-חוץ	
1114	13. הפעלה סדירה של הטלוויזיה ומספר שעות השידורים	
1115	14. חברי כנסת שהוזמנו להופעה בטלוויזיה	
1115	15. ידיעה על פיטורים במחלקה הערבית לחדשות בטלוויזיה	
1115	16. דברי השר י. גלילי על נאומו של שר החוץ בא"ם	
1115	17. סרטון טלוויזיה קלוקל על ישראל, המוצג בארצות-הברית	
1116	18. שעת הערב שנקבעה לתכנית החדשות בטלוויזיה	
1116	19. ביטול שידור חוזר בתכנית "במחיצה אחת"	
1116	20. פעילותה של הסתדרות העובדים הכללית בנושא לתכניות טלוויזיה	
1116	21. הרצאה מטעם מינהל ההסברה בכנס הגדנ"ע בחולון	
1117	22. תשלומי מס הכנסה על-ידי תושבי מזרח ירושלים	
1117	23. פטור ממס נסיעות לסטודנטים הישראלים הבאים לחופשת מולדת	
1117	24. אמצעים לעידוד החסכון ולשמירת יציבות המחירים	
1118	25. המלצותיה של הוועדה לשאלת ביטוח כללי במקרים של תאונות דרכים	
1118	26. פיצויים לנפגעי תאונות "פגע וברח"	
1118	27. פרטים על חברת "אוניקו"	
1119	28. עיכובים בשיחור סחורות מנמל אילת	
1119	29. השתתפותה של הממשלה בתיאטרון "הבימה"	

עמוד

1119	30. מכירת חברת הביטוח "יובל"
1119	31. השפעת העלאתו של שער הריבית בארצות-הברית על המשק הישראלי
1120	32. מיצוי נזיקין למושב ירדנה
1120	33. תנאי המשכנתאות לעולים החדשים בפרברי ירושלים
1120	34. מיצויים למפעל "א. אילן תעשיות בע"מ" על שילובו במפעל אחר להרכבת מכוניות
1120	35. התחייבויות היצוא של המפעלים המאושרים
1121	ב. הודעת ראש הממשלה בדבר הטלת האמברגו הצרפתי על משלוחי נשק לישראל
1122	1. דיון
1140	2. תשובת ראש הממשלה
1140	3. סיכום הדיון

הישיבה השלוש-מאות-ושישים ושלוש של הכנסת השישית (כ"ה טבת תשכ"ט - 15 ינואר 1969)

1141	א. מסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת
1141	ב. חוק התקציב לשנת 1969/70, תשכ"ט-1969, קריאה ראשונה (המשך הדיון)

נספחות

1156	סדר-היום לישיבות שס"א-שס"ג
------	-----------	----------------------------

1157	סיכום הישיבות
------	-----------	---------------